

ANNIE BESANT - MODROST UPANIŠAD

MODROST UPANIŠAD

ANNIE BESANT

teozofija v sloveniji

Annie Besant

MODROST UPANIŠAD

Naslov izvirnika: The wisdom of upanishads

Izvirnik izdal: The Theosophical Publishing House, 1907

Prva elektronska izdaja

Prevod, prelom in izdal: Anton Rozman

Slika na naslovnici: Vyasa - Wikimedia Commons

Leto izdaje: Ljubljana, 2022

Publikacija je brezplačna

Avtorske pravice: © Teozofija v Sloveniji 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v

Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID: 125426435

ISBN: 978-961-6561-58-7 (PDF)

MODROST UPANIŠAD

ANNIE BESANT

Štiri predavanja, predana na 31. letni konvenciji
Teozofskega društva v Adyarju, decembra leta 1906.

teozofija v sloveniji

Vsebina	Stran
<i>Predgovor</i>	5
<i>1. Predavanje - Brahman je vse</i>	7
<i>2. Predavanje - Ishvara</i>	20
<i>3. Predavanje - Jivatme</i>	33
<i>4. Predavanje - Kolo rojstev</i>	48
<i>Dodatek k drugemu predavanju</i>	66

Predgovor

Ni potrebno izgubljati besed, ko pošiljamo v svet to drobno knjižico. Je poskus, zelo skromen poskus, zajeti nekaj kapljic iz starodavnih studencev arijske modrosti in jim omogočiti, da potešijo žeje utrujenim dušam, ki potujejo skozi puščavo v iskanju resnice. *Upanišade* so nekaj edinstvenega v sveti književnosti sveta. Stojijo kot svetilnik na gorskem vrhu in kažejo, kako visoko se človek lahko povzpne, koliko svetlobe Jaza lahko sveti skozi posodo iz gline, kako popolno lahko skozi človeka govori Bog. Govoriti o njih, pisati o njih, je morda pretirana samozavest za nekoga kot sem jaz, pa vendar se lahko zgodi, da bom celo pri tem delu deležna pomoči mojih bratov.

Prevodi so moji, vendar pa mislim, da so dovolj skrbni, pa čeprav manj togi, kot tisti, ki so znani na zahodu. Le eno besedo sem premišljeno pustila neprevedeno - *tapas*. Njenega pomena ne more izraziti nobena angleška (slovenska) beseda; ponujeni so bili različni prevodi: strogost, pokora, asketizem, predanost - vključuje vse te, vendar pa je več kot te. Izhaja iz izvornega toka, in gori. V njej je vročina, goreča sila, vse-uničujoča. V njej je ogenj mišljenja, ogenj, ki ustvarja. V njej je ogenj želje, ogenj, ki golta. Lahko bi jo opredelili kot "podprto vztrajno fizično delovanje, ki ga nepopustljivo

nadzira in usmerja volja proti danemu cilju, volja, ki jo obvladuje osredotočeno mišljenje.” S *tapas* je Brahma ustvaril svetove; s *tapas* je Višnu osvojil svoj visoki položaj; s *tapas* je Mahadeva postal Jagat-Guru. S *tapas* je vsak *riši* osvojil svoje nadčloveške moči in izsilil usluge celo iz rok nevoljnih dev. Zato sem obdržala besedo v njeni izvorni obliki, tako da bo postala del teozofskega besednjaka, kot sta to že *karma* in *darma*.

Zato naj odide knjiga naprej v svoje poslanstvo in poveže ljudi s preučevanjem njenega vira.

Benares, 1907

Annie Besant

1. Predavanje - Brahman je vse

Bratje!

Ne morem začeti tega predavanja - na prvi konvenciji, na kateri ob moji strani ni našega ljubljenelega predsednika-ustanovitelja - ne morem začeti, da ne bi poslala k njegovi bolniški postelji pozdrav ljubezni, pozdrav spošt-ljive naklonjenosti, temu najbolj lojalnemu, najbolj zvestemu služabniku blaženih *mojstrov*, ki je enaintrideset let neutrudno nosil prapor društva, navkljub vsem težavam, vsem nevšečnostim, vsem prijateljem, ki so ga izda-li, vsem sovražnikom, ki so ga napadali, pa kljub temu ni nikoli omahoval, nikoli zastajal, nikoli omajal svoje lojalnosti do *njih*. In zato naj bodo *oni* z njim, naj ga *oni* sprejmejo, ko bo prešel od nas v bolj pravično življenje.

Lansko leto sem vam govorila o *Bhagavad Giti*, o učbeniku *bhaktija*, pre-danega, v svetu. Letos si bom prizadevala spregovoriti o bistvu *Upaniṣad*, o učbeniku *jnanija*. Te knjige, najbolj čudoviti del čudovitih *Ved*, te knjige, ki vsebujejo *vedanto*, cilj, namen *Ved*, te bodo naš študij v teh nekaj kratkih urah. Govorijo nam o Brahmanu - "Bogu" - o veselju, o človeku; o naravi Boga, o naravi vesolja, o naravi človeka; in obravnavajo te temeljne resnice na najbolj abstrakten, filozofski, metafizičen način. V konkretno se spustijo le zato, da bi podale ilustracijo, neko podobnost, nekaj, kar bi bolj osvetlilo

razlago misli, ki bežijo, ki se lahko izgubijo, zaradi svoje velike subtilnosti, misli, ki so skoraj preveč vzvišene, da bi jih ujel človekov um. V tem majhnem zvezku, tako majhnem po obsegu, a tako obsežnem po vsebini, je podano vse, kar lahko podajo besede o resničnem bistvu Brahma-Vidye, božanske modrosti, teozofije. Pravim, kolikor lahko podajo besede, kajti celo preko *Upanišad* je mogoče podati Brahma-Vidyo le v obliki intelektualne razlage. Besede ne morejo narediti več. Resnična Brahma-Vidya, znanje o Jazu, ni snov za besede, ni snov za učenje. Ne more je podati niti najbolj božanski učitelj tudi najbolj sposobnemu učencu. Ne morejo jo sporočiti usta ušesu, ne um umu, ne, niti Jaz Jazu. Na čudoviti poti modrosti je mogoče podati druge iniciacije, iniciacije, skoraj neverjetne po svoji lepoti, toda to najbolj vzvišeno iniciacijo v znanje o Jazu mora sprejeti vsak Jaz sam, ko je pripravljen na to, da se odpre polnosti lastne božanskosti. Nihče drug ji je ne more dati; nihče drug je ne more posredovati; le notranji Brahman lahko spozna Brahmana, ki je zunaj. Zato je zadnja, najbolj vzvišena iniciacija samo-vzeta. Nihče drug je ne more dati, niti je ne more nihče zadržati.

In ta Brahma-Vidya, kaj je to? To je osrednja resnica *Upanišad*. Je istovetnost univerzalnega in nekega posebnega Jaza v naravi; Tattvamasi, TO si ti. Takšna je končna resnica, takšen je cilj vse modrosti, vse predanosti, vsega pravilnega delovanja: TO si ti. Nič manj kot to je modrost *Upanišad*; nič več kot to - kajti več kot to ne obstaja. To je končna resnica vseh resnic, končna izkušnja vseh izkušenj.

Ne dolgo tega sem ob prebiranju dobre angleške revije (*Hibbert Journal*, oktober 1906) naletela na članek z naslovom: *The Vital Value in the Hindu God-idea* (Življenjsko pomembna hindujska predstava o Bogu, avtorja Williama Tallyja Seegerja), v katerem je bilo poudarjeno, in to povsem pravilno, naslednje:

“Dvomimo lahko, da bi se v katerikoli drugi deželi kot Indiji tako velik del velikih umov strinjal - in s tem v skladu tudi deloval - da je največja in morda najbolj srečna stvar, ki bi se ji lahko predali, marljivo iskanje in neustraš-

no odkrivanje Boga, in da je vse drugo v življenju manj pomembno in temu podrejeno.”

Pisec pri tem ne pretirava. To je osrednja misel hindujskega uma in njen rezultat zelo pomemben. Kajti zaradi tega, zaradi istovetnosti narave univerzalnega in posameznega Jaza, ki je omenjena v *Mahavakyi*, in se glasi, kot sem citirala: “Tattvamasi, TO si ti,” je človeku mogoče spoznati Brahmana, Boga. Če temu ne bi bilo tako, bi lahko verjeli, bi se lahko spraševali, bi lahko razmišljali, bi lahko imeli razumno verjetnost; vendar pa ne bi imeli poznavanja.

Kajti zakon narave je tak, da lahko, če se ozrete okoli sebe po zunanjem svetu, spoznate le to, na kar se lahko odzovete z vašim telesom ali vašim umom. Spoznate lahko le to, kar si delite z njim. Če lahko vidite, vidite le zato, ker v vašem očesu vibrira eter, katerega vibracije zunaj vas so svetloba. Če lahko slišite, je to le zato, ker lahko v vašem ušesu vibrirata zrak in eter, ki zunaj vas ustvarjata zvok. Le ko imate v sebi, v vašem lastnem telesu, isto kot to, kar je zunaj vas, lahko to spoznate. Kako bi potem lahko spoznali univerzalni *duh*, če ne zaradi tega, ker v sebi delite *njegovo* naravo z *njim*? Zato, ker je *on* v vas, ga lahko spoznate. Zato ker, kot pravijo *Upanišade*, je Brahman *akaša*, ki vas obdaja; in ker je ta ista *akaša* v vašem srcu, lahko poznate in ne le verjamete. In tako tudi članek, ki sem ga navedla, poudarja to točko možnosti poznavanja: “Za izobraženega hindujca,” pravi avtor, “je najbolj pomembno svojstvo samo-zavestnih bitij njihova subjektivnost. On običajno meni, da se ideja o Bogu umu vedno predstavi sočasno z idejo o jazu. Preprosto, tu gre za to, da je Boga mogoče najti, ne s sredstvi kakršnekoli objektivne uporabe uma, ne z ontološkim, ne s kozmološkim in ne s teološkim argumentom” - argumenti, ki jih na zahodu uporabljajo kot dokaz za obstoj Boga - “ampak s prediranjem vseh mentalnih plasti, s katerimi so civilizacijski procesi človeštva prekrili človekovo božansko naravo.”. To, pravi avtor, je prava vrednost hindujske ideje o Bogu. Obstaja le ena zavest in to je božja-zavest. Razvitje zavesti povesod je razvitje božje-zavesti. Lahko se nahaja v najmogočnejšem *devi*, ki vlada sončnemu sistemu in pošilja

svoje utripajoče žarčenje preko nešteti milijonov milj v prostor. Lahko je zavest, ki spi v drobci peska, ki ga veter dviga in premetava sem ter tja, ker je prelahak, da bi se mu uprl. Vse je božja-zavest, ker ne obstaja nobena druga. In ko se zavest razvija iz drobca peska v rastlino, iz rastline v žival, iz živali v človeka, iz človeka v devo, je le Bog, ki razvija svoje skrite moči v ovojih iz materije, v katere se želi skriti pred očmi iz mesa. Ne obstaja nič drugega, kajti "Brahman je vse." Ni druge zavesti, kot le *njegova* zavest, ki drgeta skozi najbolj oddaljen prostor, ki živi v najbolj drobcenem atomu; in ko to spoznamo, potem vprašanje, ki ga tako pogosto slišimo na zahodu: "Ali obstaja Bog?" izgubi ves svoj pomen. Svoj pomen pa izgubi tudi vprašanje, ki ga tako pogosto slišimo na vzhodu: "Zakaj je Brahman pripeljal vesolja v obstoj?" Ne obstaja nič drugega kot Brahman. On je vse in vesolje je v *njem*. *Njegova* manifestacija je le manifestacija *njega samega*. Tam ni nič, kar ne bi bilo tam že prej, nič poleg *njega samega*. Bitja v vesolju mislijo, da je razlika med "mano in *njim*," vendar obstaja le *on*, nespremenljiv. Ne obstajata *on in* vesolje, ampak *on kot* vesolje. Ne gre za vprašanje kreacije, dodajanja. In ko to spoznamo, začnemo razumevati čudovitost nekaterih odlomkov v *Upaniśadah*, kjer je rečeno, da obstoja Jaza ne morete dokazati z nobenim nazornim prikazom, s kakršnimkoli razmišljanjem.

O tem ne moremo barantati, o tem ni nobenega dvoma, temu se ne moremo izogniti. Zapisano je: "Niti ne moremo tega Jaza doseči z učenjem, niti z inteligenco, niti s ponavljajočim se poslušanjem ... Niti ne moremo tega Jaza doseči z nemočjo, niti z brezbržnostjo, niti s *tapas*, celo ne z odsotnostjo svojstev." (Mundaka, III., ii., 3, 4). Mandukjo-upaniśada govori celo še bolj ostro, ko pravi, da je Jaz "neviden, nesporen, neotipljiv, neopredeljiv, nedoumljiv, neizrekljiv." Ali je potem res, da ne obstaja noben dokaz? Ah, ne! Nisem še končala misli; ne moremo ga doseči z učenjem, z razmišljanjem, niti s čem drugim izven samega sebe: "Edini prepričljiv dokaz je Jaz;" in ta dokaz je znotraj vas. To je edini dokaz: Jaz. Toda to je dovolj. Kajti naš Jaz je za vsakega od nas najbolj prepričljiva od vseh nedvoumnih stvari, najbolj gotova od vseh gotovosti, najbolj stalna od vseh stalnosti; takšen je Jaz, Jaz

v vas in v meni. Ali dvomite v vaš Jaz? - ne morete. Noben dokaz ga ne more okrepiti; noben dokaz ne more omajati gotovosti v vaš lasten obstoj. V samem naporu, da bi spodbijali vaš Jaz, je vaš Jaz tisti, ki se skuša spodbijati. Je onstran razuma. Zakaj? Ne zato, ker je nerazumen, ampak zato, ker je temelj iz katerega raste vse razmišljanje. To je resnična vera, resnična *shrad-dha*, ta neomajna gotovost v obstoj Jaza znotraj nas; in zato za vero pravijo, da je onstran razuma, ne pa, da počiva na razumu ali na poznavanju. Je iznad in onstran obeh. Noben človek ne more dvomiti v realnost svojega lastnega obstoja, in ta bog-obstoj je potrjen. In zato je zapisano, da je to edini prepričljiv dokaz, Jaz.

Če naj bi torej dosegli to gotovost o obstoju Jaza v njegovi božanski naravi, potem obstaja le ena metoda: meditacija in plemenito življenje. "Ta Jaz lahko resnično," je zapisano, "dosežemo z doslednostjo v resnicoljubnosti, s *tapas* v popolnem znanju, s celibatom" (Mundaka, III., i., 5). Popolna pravičnost, popolna brezstrastnost, popolna inteligenca, popoln samo-nadzor. To so načini, na katere lahko odkrijemo dokaz za božanstvo, ki je zavest o božanskosti Jaza v nas.

Toda, če smo natančni, so to le pomagala, dodatki, načini uničevanja ovir in ne pravo uresničevanje Jaza. Kajti *moksha*, osvoboditev, ki je poznavanje ali uresničitev Jaza, ni stvar, ki bi jo dosegli, kakor jalovo sanjajo nekateri ljudje. Ta je že vaša, zato ker ste božanski, le da vi tega ne veste. Kakor lahko človek, ki poseduje biser neprecenljive vrednosti in ga nosi nad svojim srcem, obešenega okoli vratu, pozabi, da si ga je obesil, pa misli, da ga je izgubil in ga išče, v upanju, da ga bo našel, ter obrača žep za žepom, slači obleko za obleko, divje teka naokoli in obupuje: "Izgubil sem svoj biser, le kje je?" tako je tudi z iskanjem Jaza v zunanjem svetu. Človek išče svoj biser tam, kjer ga ni. Ta je pri njem, tesno ob njegovem srcu, in vse, kar morate storiti, da bi mu pomagali, da ga bo našel, ni to, da mu ga pomagate iskati, ampak da mu rečete: "Poglej, tvoj biser je na tvojem lastnem telesu, ni ti ga treba iskati." Vedno je tam, in tudi *moksha* je vedno z nami. Le uničiti moramo ovire, ki nam preprečujejo, da bi uresničili svojo lastno božanskost,

pa smo svobodni. Ločenost, o kateri sanjate, je *maja*, utvara; ne obstaja nobena ločenost; vi ste eno, en Jaz, vzvišen, univerzalen. Zato pravijo, da *mokshe* ne moremo pridobiti z delovanjem. Obrnite svoje oči v sebe in ne navzven, kajti o človeku, ki zre navznoter, je zapisano: "V mirovanju čutov on zagleda veličastje Jaza" (Katha, ii. 20).

Pomislite, kaj to pomeni za svet. Ljudje se vedno bojijo napredovanja znanja, v tej ali oni smeri. Kriticism, višji criticism, ki se ga tako bojijo številni religiozni ljudje, kakšen pomen ima? Kaj lahko criticism opravi? Lahko le uniči knjige; ne more uničiti Jaza. Višji criticism, o katerem toliko govori Evropa, lahko knjige raztrešči na koščke. Knjige, kakorkoli svete, kakorkoli drage, kakorkoli stare, morda lahko raztrešči na koščke. Toda kaj potem? Ne more na koščke raztreščiti Jaz-a. Dokaz za Jaz je v nas, ne zunaj nas, ne v knjigah, kakorkoli svetih, kakorkoli ljubljениh. Knjige so zrastle iz Jaz-a; lahko proizvede druge knjige; knjige so le sad Jaza, v njih se razkriva božanskost človeka; in karkoli so že knjige, pa niso temelj naše vere. Criticism se ne more dotakniti Jaz-a, kajti dokaz zanj je znotraj nas.

In znanost, kaj lahko naredi ona? Naj znanost prodre do najbolj oddaljene zvezde; Brahman je onstran tistega, kar je onstran. Naj znanost analizira najbolj droben atom; Brahman je bolj droban od atoma. Kaj torej lahko naredi znanost? Lahko odkrije le nove lepote Brahmana, v svetu, ki ni nič drugega kot le *vzvišeni*. Naj raziskuje to, kar želi; naj govori, kar želi; le resnica osvaja in ne lažnost (Mundaka, III. i. 6). In znanost bo rastla iz svojih napak in razumela veselje, ki je Brahman. Ne more odkriti ničesar, kar bi spodbilo TO, kar je vse. Ta resnica - Brahman je vse - je Magna Carta intelektualne svobode. Naj človek razmišlja; naj človek govori. Nič zato, če dela napake; novo znanje, ga bo pravilno vodilo. Ne more se oddaljiti od Jaz-a, kajti Jaz je povsod. Ne more izgubiti Jaza, kajti Jaz je v njem. Naj intelekt poleti, kakor želi, navzgor in navzgor, tako daleč, kakor ga nosijo njegova krila; a daleč nad njegovimi močmi, daleč iznad njegovega prodiranja, na sever in jug in vzhod in zahod in zenit in nadir, se Bramnan pne

povsod, neomejeni Jaz. Intelekt ne more preiti Jaza, katere manifestacija je; ne more omajati večne gotovosti samo-obstoja.

In to je osrednja resnica *Upanišad*, ki si jo moramo, vi in jaz, v teh nekaj dnevih, prizadevati vsaj malo razumeti; da bi se nekaj naučili o tej vse-prežemajoči resnici; resnici, ki nas nemore zaslepiti, kakorkoli žareča, kakorkoli veličastna, kajti mi smo njene narave, mi smo njeni žarki, njena svetloba je naša svetloba. Ali ni potem primerno, da poskušamo izuriti naše ume v harmoniji s to resnico in prositi, da bi ta “Svetloba, ki osvetljuje vsakega človeka, ki pride na svet” (Janez, i.9) svetila iz naše notranjosti in iz nas, da bi tudi mi lahko videli?

**हिरण्येन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखं
तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये ।**

“O, Pushan, O Vse-podpirajoči, odpri usta resnice, ki jih sedaj zakriva zlata tančica, da bi jo mi, privrženci resnice, lahko videli” (Brhadaranyaka, V. xv.1).

Zavest Jaz-a, Bog-zavest, Brahman-zavest, v veselju odseva v treh oblikah. Te tri so združene v to, ki jo imenujemo četrto, čeprav je v resnici četrta le vsota treh, potopljena v *eno realnost*. Zato beremo v zvezi s temi tremi in eno, ki je četrta: ta Jaz, vzvišena beseda neizmerno usklajuje dele, usklajene dele, črk A U M (Mandukya, 8) v treh delih.

Enoviti Aum, en zlog, je enoviti Brahman, Nirguna Brahman, vsota: “Četrta,” nadaljuje *Mandukyo-upanišada*, “je enovita, nedejavna, manifestacija v mirovanju, blažena, brez dvojnosti; tako je Aum dejansko Jaz,” kajti kaže tako svojo trojnost kot svojo enost.

Ločene črke A, U, M, niso več en zlog ampak trojica. Kaj pomenijo? *Mandukyo-upanišada* nam pravi, da so to tri stanja zavesti. Obstajajo sicer številni pomeni za te tri črke, kajti, kjerkoli srečamo trojico lahko te tri črke simbolizirajo njene dele; in v naslednjem predavanju bomo videli, da lahko,

v skladu z *Upaniśadami*, te tri črke simbolizirajo Išvaro samega, njegovo *majo* in *njegov* odnos do *njegovega* dela. Sedaj jih bomo vzeli kot tri stanja bivanja, tipe zavesti, kot odsev Brahmana v svetu, in *Mandukyo-upaniśada* nam razlaga, kaj ta tri stanja so. Potem, ko pravi: “Ta vse je resnični Brahman; ta Jaz Brahman; on, ta Jaz, je četvorni,” Upaniśada nadaljuje s podajanjem treh odsevov v svetu manifestacije, kjer je četrta, kot smo povedali, “manifestacija v mirovanju.” Ti tri so: *Vaishvanara*, budna zavest; tista, ki jo vi in jaz uporabljamo sedaj, in jo včasih imenujemo življenjski Jaz ali življenjska Duša; morda bi jo lahko imenovali *Pranatma*, osebni jaz, tisti, ki obstaja takrat, ko se zavest utelesi v fizični materiji; to je *vaishvanara*, vse-prežemajoča; *vaishvanara* je črka A. V subtilnejših svetovih obstaja *taijasa* ali nad-budna zavest, ki jo zahodni psihologi imenujejo “sanjska zavest” - nerodna in zavajajoča beseda, brez dvoma ekvivalent za “*svapno*” vzhodnjakov, ki “*svapno*” pojmujejo kot stanje, ki je višje in bolj realno kot budna zavest, čeprav noben zahodnjak ne gleda na to, kar imenuje “sanje,” kot na nekaj višjega in bolj realnega kot je budno stanje - in ki obstaja v vseh subtilnih svetovih, kakorkoli številnih, kot individualizirani Jaz, *jivatma*, *monada*. To je druga stopnja Božje-zavesti; *taijasa* je črka U. In tretja, ki se razodene v svojem največjem sijaju v najvišjem svetu od vseh, v svetu Boga, kjer Išvara sam razvija svoje moči, je *prajna*; on je vse-veden, popoln v znanju, Išvara, vladar, usmerjevalec, vse-podpirajoči, Saguna Brahman, vzvišeni, *pratyagatma*, *antaratma*, vsega; to je tretje stanje in črka M. Ta delitev je uporabljena le za ta tečaj predavanj: nedeljivi Brahman, ali vse; nato najbolj vzvišena manifestacija, ki je dejansko Brahman sam, ki se manifestira z atributi, Saguna, vzvišeni Išvara; in tretjič, Jivatme, razpršene preko vseh svetov, v katerih obstaja zavest - in vse je zavest - in nato četrtič, manifestacija, ki sem jo imenovala *pranatma*, življenjski jaz, običajna budna zavest človeka, živali, rastlin, kamnov, v kolesu rojstev in smrti, vsega, kar je. Vse to je manifestacija *enega* in je usklajena v *enem*. Zato bomo našli v Shvetashvataro-upaniśadi: “O tem resničnem pojejo kot o vzvišenem Brahmanu, v katerem so trije, dobro-utemeljeni in neuničljivi ... Ta bi moral

biti prepoznan kot večni, kot samo-utemeljeni; resnično, tu ni več ničesar, kar naj bi bilo za spoznati. Tisti, ki se veseli (*jivatma*), objekti veselja (*maya* vesolja), in usmerjevalec (Išvara) so znani, vse je objavljeno kot trojni Brahman” (*Loc.cit.* i.7,12). Tri seštete v *eni* - A, U, M, izgovorjene kot en zlog - so Brahman.

Ta način obravnave tega, kar imenujemo *sveta beseda*, je znan vsakemu študentu starodavnosti. Če pogledate Chhandogyo-upanišado, vedno znova in znova odkrijete besede, ki se zreducirajo na tri črke, pri čemer ima vsaka črka svoj pomen, obenem pa tudi celota vsebuje neko veliko resnico (Glej: *loc.cit.* VIII. iii.5, itd). In ta način sestavljanja besed ni omejen le na *Upanišade*. Našli ga bomo v vseh velikih religijah preteklosti. Ima ga Egipt, Sirija, stari Židje, gnostiki. Uporabljena je črka, ki sporoča pomen; druge so dodane, vsaka s svojim pomenom; iz teh črk sestavljena beseda je *sveta beseda*, ali *beseda moči*. To so resnično *besede moči*, kajti ne izgovorjajo se samo z ustnicami, ampak z razvijanjem zavesti; in ko ta razvija eno resnico za drugo, in ker ta beseda uresničuje vse, postane sama ta resnica in njen Gospod, ki vlada. Obstoj takih besed je dobro znan vsem prostožidarjem, četudi so njihovi mojstri izgubili njih pomen.

Rezultati, ki izhajajo iz te *besede moči*, Aum, so najbolj mogočni, najbolj silni, kajti ta beseda predstavlja v svojih treh črkah vse, kar obstaja - manifestiranega trojnega Brahmana in Eno, kot nemanifestirano; ko pa je izgovorjena kot trojnost, pomeni trojno manifestiranega Brahmana; ko pa je izgovorjena kot enota, pomeni Nirguno Brahmana. Zato je najbolj *sveta* od vseh *svetih besed*.

Povzemimo sedaj pričevanje, ki nam ga ponujajo *Upanišade*, da je Brahman vse. Najprej si oglejmo določno trditev v *Chhandogyo-upanišadi*: “Aum, resnično, to Vse. Aum, resnično to Vse” (*Loc.cit.* II.xxiii.3, v nekaterih izdajah 4). Videli smo, da Aum pomeni nedeljivega Brahmana; sedaj vidimo, da pomeni Vse. Taittiriyo-upanišada postavi ti dve trditvi v en sam stavek: “Aum je Brahman; Aum je ta Vse” (*Loc.cit.* I.viii.). Prav tako, kakor sta dve

stvari, ki sta istovetni s tretjo stvarjo, istovetni tudi med seboj, sta istovetna tudi Brahman in Vse. Takšno je pričevanje *stare modrosti*. Ni razlike. Ni nič drugega. Brahman in Vse sta ena in ista stvar.

Neka druga Upanišada spregovori v zvezi s to čudovito besedo še o eni resnici: "O, Satyakama, ta dvojni Aum, *vzvišeni* in nižji Brahman" (Prashna, v. 2) - Para-Brahman in Aparā-Brahman. Vse skrivnosti so skrite v tem. Kaj pomeni to - višji, nižji; vzvišeni, podrejeni? Upanišade razlagajo, da, ko obravnavamo črke ločeno, s tem nakazujemo svetove, *Apara* ali nižjega, Brahmana; ko pa besedo izgovarjamo kot en zlog, potem nakazujemo *para* ali *vzvišenega*, Brahmana.

Tako govori tudi Yama Nachiketasu, ko razlaga to skrivnost *dveh*, ki sta vendar *eno*. On pravi: "Ta zlog je resnično Brahman, ta zlog je resnično *vzvišeni*" (*Katha*, ii.16), medtem pa, ko to komentira Šri Šankara, pravi, da prvi zlog pomeni "podrejeni Brahman," drugi pa "*vzvišeni* Brahman."

Vrnimo se k *Chhandogyo-upanišadi*, da bi se naučili kaj več o tej skrivnosti, ki je vse: "Resnično," je zapisano, "to vse je Brahman; iz tega se rodi, v to se razpusti, to ga ohranja" (*Loc. cit.* III. xiv. i.). O Brahmanu, ki se manifestira, prvem dejavniku Aparā Brahmana, Jazu, *Purushi*, je zapisano: "On je utemeljen v vzvišenem, neumrljivem Jazu" (*Prashna*, iv.3).

Morda bi bila najboljša primera, če vzamete svoj lastni um in si predstavljate misli, ki se v njem porajajo, kot manifestirano veselje v Brahmanu, *vsem*. Um vsebuje vse njegove misli; iz njega se porajajo, in vanj izginjajo. Brahmanova veselja se porajajo v brezkončnem zaporedju, veriga, ki nima začetka, ne konca. Nespremenljiv, zato, ker vključuje vse; v njem je vse, dobesedno vse; vse, kar je kdajkoli bilo v preteklosti, vse, kar je v sedanjosti, vse, kar bo v prihodnosti, vse, kar je mogoče misliti, vse, kar si je mogoče predstavljati, vse, kar je lahko, počiva v tem neizmerljivem vse; ne obstaja nič drugega. Absolutno, ker ne obstaja nič drugega, s čemer bi bilo TO lahko v odnosu. Ne *obstaja* nič drugega kot le Brahman. Iz te neizmerljive polnosti se kot valovi iz oceana porajajo veselja; in kakor se valovi potaplja nazaj

v ocean, tako izginjajo tudi vesolja. Vse, kar je bilo, kar je, je vedno tam, v nespremenljivi realnosti življenja. Vse, kar je kdajkoli lahko, spi tam, v teh brezmejnih prsah univerzalnega očetovstva. Ne obstaja nič drugega. Vse je tam, v sočasni, nespremenljivi realnosti vedno-prisotnega življenja. In zato je modri govoril, da so tam vsa nasprotja, zato da bi prisilila človeški um, da bi spoznal, da ni nič izpuščeno, da ni ničesar izven TEGA, da ne obstaja nič drugega. Za vesolje ne morete govoriti, da je ustvarjeno, kot da ni že vedno bilo, kajti vse je v TEM, kar se ne spreminja. Vsa nasprotja se tam stapljajo eno v drugo, kajti TO je vse, in ne obstaja noben drugi.

Zadržite se pri tej misli, dokler vam ne postane domača. Naj postane del vašega uma. Poskušajte si jo predstavljati na številne različne načine. Lahko si jo na primer predstavljate tako kot na vesolje gleda znanost; govori nam o brezmejnem vesolju; odkriva vedno nove in nove in nove sisteme, in močnejši, ko so teleskopi, večja je razdalja do najbolj oddaljene zvezde. Pojdite še dlje in dlje, onstran najbolj oddaljene zvezde, ki jo vidi znanost z najmočnejšim teleskopom; onstran se širi neskončni Brahman, z neznanimi možnostmi, brezkončnimi možnostmi manifestacije; za Brahmana ni ne začetka ne konca; nič ne obstaja, kar bi bilo onstran.

Razmišljajte o tem, dokler um ne postane omotičen. Razmišljajte, dokler ne občutite nekega učinka ogromnosti. O vsem, kar je polnost vedno-pojavljajoče se manifestacije obstoja. In ne pozabite, da TO vedno *je*; ne *nastane*. Vesolja nastajajo. Ona se stalno rojevajo, medtem ko je VEČNO eno, nespremenljivo; TO ne pozna sedanjosti, ne preteklosti, ne prihodnosti, kajti VSE JE, in VSE je Brahman. Dovolite, da globina in sijaj te misli napolnjujeta um, dokler ne postane del vašega resničnega Jaz-a in si ne morete predstavljati ničesar, kot zunaj TEGA, kar je. Ne drznem si uporabiti besedo obstaja; in takoj boste videli zakaj ta beseda, katere uporaba je tako naravna v tej zvezi, ne pride iz mojih ust. Mi lahko rečemo le, da ne gre za to, da obstaja. “Vesolje, vse, kar se v njem giblje, se izliva iz življenja” (*Katha*, vi.2). In podane so nekatere prispodobe: “Kakor pajek izloči in razprede svoje niti; kakor iz zemlje poženejo trave; kakor lasje iz živega človeka; tako to

vesolje nastane iz *neminljivega*” (*Mundaka*, I. i.7). “Kakor iz plamenečega ognja izhaja tisoče isker njegove lastne narave, tako iz *neminljivega*, o ljubljeni, so mnogoteri obstoji rojeni in se vanj resnično tudi povrnejo” (*Ibid.*, II. i.1).

“V neminljivem Brahmanu latentno počivata tako modrost kot nevednost - resnično minljiva nevednost, resnično nesmrtna modrost - On, ki vlada modrosti in nevednosti, On je, resnično, drugi” (*Shvetashvatara*, v.1.).

Kaj raste iz tega? Tam onstran manifestiranaga vesolja, onstran Boga skritega v njem, je čisto Bitje, abstraktno Bitje, recimo raje Bit-nost, kot ga imenuje H.P.B. Poslušajte čudovite besede *Chandogyo-upanišade*: “Najprej, o ljubljeni, je bil resnično ta čisti obstoj, prvi, v resnici, brez drugega. Oni pravijo: Pred tem je bil resnično le čisti ne-obstoj, prvi, resnično, brez drugega; iz tega ne-obstoja se je rodil obstoj” (*Chhandogyo*, VI.ii.1). Zaradi tega je H.P.B. uporabila besedo “Bit-nost” in ne “Bitje.” Čista Bit-nost je TO, v čemer je vse, večna, nespremenljiva, absolutna, sočasna, mogočni ocean, v katerem se rodi obstoj. Kajti beseda obstoj izhaja iz latinske besede *ex-sistere*, iz-bitja [bivanja] bitja, ki je manifestirano, bitja, recimo, ki se je rodilo. Iz tega Vse, tega ne-obstoja, pride obstoj, življenje. TO JE, in, ko ste to povedali, ste povedali vse.

Kako lahko potem govorimo o *njem*? Kako ga lahko izrazimo? Kako ga lahko definiramo? TO, kar je vse, brez delov, nedeljivo, ne-obstoj, ki daruje obstoj? “Tja oko ne vstopi, ne sluh, ne um. Ne vemo, ne ločimo, kako naj si TO zamislimo. TO je dejansko različno od znanega, je onstran neznanega. Tako smo slišali od starejših, onih, ki so nas poučili. To, kar ne obstaja z zvokom, toda TO, s čemer zvok obstaja; TO, kar ti poznaš kot Brahmana, ne pa to, kar kot tega obožuješ. TO, kar ne misli z umom, ampak s čemer um misli. TO, kar ti poznaš kot Brahmana, ne pa to, kar kot tega obožuješ. TO, ki ne vidi z očesom, ampak s katerim oko vidi. TO, kar ti poznaš kot Brahmana, ne pa to, kar kot tega obožuješ. TO, kar ne sliši z ušesom, ampak s čemer uho sliši. TO, kar ti poznaš kot Brahmana, ne pa to, kar kot tega

obožuješ. TO, kar ne živi z življenjem, ampak s čemer življenje živi. To ti poznaš kot Brahmana, ne pa to, kar kot tega obožuješ! (*Kena*, i,3-8).

2. Predavanje - Išvara

Bratje, v tem predavanju bomo obravnavali vprašanje, ki je v določenih ozirih še težje od vprašanja v preteklem predavanju. Z določenim naporom in napetostjo uma je mogoče intelektualno spoznati vsaj veliko resnico "Brahman je vse." Ko pa morate obravnavati vprašanje manifestacije, ko si prizadevate intelektualno spoznati, kaj je mišljeno s prihodom obstoja iz ne-obstoja, bitja [bivanja] iz ne-bitja, potem nastopi tako težaven problem, da se celo priročnik *jnanija* izogne razlagi. Kajti, ko rečemo: "Kako se to zgodi?", ko učenec vpraša učitelja: "Kako lahko bitje nastane iz ne-bitja?", vidimo, da učitelj ne poskuša tega razložiti, ampak le ponovi resnico in doda: "On izrazi voljo: 'Naj postanem mnogi, naj se rodim'" (*Chhandogya*, VI.ii.1-3). Zakaj je to tako? Zakaj ni truda po razlagi, če je razlaga gotovo, če obstaja, nad vsem, kar želimo odkriti? Mislim, da je razlog ta: da nihče ne more upati, da bi z naporom intelekta, z uporabo čistega in preprostega razuma, razumel to končno skrivnost. Potrebna je duhovna intuicija in vpogled, ki gre onstran moči *manasa*, uma, ki vpokliče v delovanje *buddhi*, kot nosilec Jaz-a; in resnica je, da ne boste nikoli razumeli teh visokih in končnih resnic s kakršnokoli količino učenja ali študija: razumete jih lahko le z meditacijo, med katero lahko vidimo veličastje Jaza. In vse, kar upam,

da lahko naredim za vas, moji bratje in so-študentje, je to, da vam predstavim to, kar sem pridobila iz študija teh čudovitih spisov in iz meditacije, ter vas prepustim, da sami, v svoji lastni meditaciji odkrijete, koliko je to, kar govorim, blizu resnice, in koliko omejitve govorca vplivajo na neresničnost resnice, o kateri si prizadevajo - ne spregovoriti - jecljati slabotna usta; kajti resnično artikuliran govor je v teh področjih nemogoče zastaviti. Lahko se le potrudim, najbolje kot zmorem, in to prepustim vaši presoji; in prosim vas, da ne pozabite, da, kakor velja za vse, kar je povedano s teozofskega stališča, učitelj nima pravice vsiljevati svojega lastnega mišljenja drugim mislecem, ampak je le so-študent, kateremu je bil, morda, podarjen dar govora; vsak ima pravico, ne, dolžnost, da misli zase; vsak ima odgovornost, da oblikuje svojo lastno presojo.

Nadaljujmo naš študij s stavkom, ki sem ga citirala v prejšnjem predavanju in ga sedaj ponavljam: "Iz ne-obstoja nastane obstoj." V sanskrtu so te besede: "Iz Asat se je rodil Sat," in to nas spominja na princip, ki si ga je dobro zapomniti: da so v vseh teh korenskih besedah skrita dva temeljna pomena; prvi, zelo, zelo visok, ki v svetovih, v katerih niso potrebne besede, izraža resnico; in drugi nižji; veličina in globina zgornjega pomena ustrezata omejitvi in plitvosti nižjega pomena. Taka beseda je *asat*, druga pa *tamas*. In morda bo za vas lažje spoznati resnico s tega zornega kota, če jo povežemo s *tamasom*. Za *tamas* zelo znana knjiga - ne bom rekla avtoritativno delo, čeprav vsebuje precej avtoritativnega znanja - pravi, da vse prihaja iz *tamasa* in da se vse v *tamas* tudi povrne. *Tamas* v tem primeru ni nižji *tamas*, ena od treh *gun*, ampak tista negibna *inertnost*, tista popolna *negibnost*, v kateri so te tri *gune* uravnotežene ena proti drugi, v popolnem ravnovesju. Ko se to ravnovesje *gun* poruši, se pojavi vse. Toda tega ravnovesja, višjega *tamasa*, ne smete pomešati s pomenom, ki ga *tamasu* dajemo tu spodaj, z inertnostjo fizične materije, ali lenobo, ki je človekov najhujši sovražnik, ki jo mora preseči, če želi odkriti Jaz. Kjer besede niso primerne za izražanje velikih pomenov, je tako zelo subtilen hkratni pomen besed, da moramo

paziti, da ne bi pri uporabi besed zavedli poslušalcev, da bi zamenjali nižjega z višjim.

V teh visokih besedah, *besedah moči*, o katerih sem govorila v prejšnjem predavanju, imamo varovalo, saj lahko stvar posredujejo na način, ki ga je mogoče razumeti intuitivno, pri čemer pa vendar izgubi precej svoje točnosti, ko razlagamo pomen v razdrobljenih stavkih. Največja vseh *besed moči, pranava*, en zlog, kot veste pomeni Narguna Brahman. Toda isti zlog, izgovorjen kot trojnost, pomeni Saguna Brahman. Kaj to nakazuje? Da je to isto in ne drugo. In to, da izražanje atributov obenem ustvari zunanjo razliko. Kjer je eno brez atributov, je trojnost izražena kot *sat, chit, ananda* - obstoj, zavest, blaženost. In prvo Bitje je Saguna Brahman. Lahko bi navedla številne verze, kjer so ti trije veliki atributi uporabljeni za izraz TEGA, kar je onstran dosega besed. Razmišljajte o tem v vaši meditaciji in poskušajte ujeti pomen - en zlog, Nirguna; *ista beseda* z razliko, kot trije zlogi, Saguna; in to vas lahko vodi do drobnega prebliska o skrivnosti, ki je pred nami: kako *eno* postane *tri*, isto, pa vendar s prisotnostjo manifestiranih kvalitet različno.

In v čem je razlika? Neka notranja razlika: to, v čemer se pojavijo nasprotja in ki ob pojavljanju izničujejo ena drugo, to je *eno*; to, v čemer se pojavijo kot nasprotja in ki kot taka tudi ostanejo, to je *trojica*. Končna antiteza *obstoja* sta Išvara in *Maja*. Ustavimo se za trenutek pri tem in poglejmo, koliko nam lahko tu pomagajo *Upanišade*. "Iz ne-obstoja se je rodil obstoj." *Taittiriyo-upanišada* ponavlja rek in nam govori o *rojenemu, bitju* [bivanju], *obstoju*: "On je resnično utelešeni Jaz TEGA." (*Taittiriya*, II.vi.1). Utelešeni Jaz Nirguna Brahmana je Saguna Brahman. Vendar se v sami frazi, "utelešeni Jaz," pojavi prva razlika, ki je potrebna za zunanje-bitje [bivanje], za obstoj. Zato razlika, kajti *on* je utelešenje bistva vsega; in celo tedaj je "telo" vedno nemanifestirano, ker je prikrito in skrito, čeprav je, v najvišjem metafizičnem smislu, manifestirano, zeto ker so se objavile kvalitete. Tako ista *Upanišada* govori o Brahmanu kot o "resnici, modrosti, neskončnosti." (*Loc. cit*, i)

In poslušajte besede, s katerimi poskuša *Brhadaranyaka* pripeljati skrivnost v doseg besed. “Neskončno Tisto, Neskončno To; iz Neskončnega se Neskončno pojavi; vzemite Neskončno iz Neskončnega, resnično Neskončno ostane. Aum je eter, je Brahman” (*Loc.cit.* II.i.1). Ta čudoviti prehod vam kaže na šibkost človeških besed; pa vseeno vam besede, če o njih meditirate, lahko pomagajo dojeti resnico. Razlike ni, kajti dveh Neskončnosti ne more biti; pa vendar dejstvo manifestacije z atributi ustvari navidezno razliko tam, kjer je dejansko ni, različnost in istost v *enem*. Pomaga nam še drug verz: “Dvo-telesni je Brahman” - Saguna, Aparā Brahman - “oblikovan in brezoblični, smrten in nesmrten, stalen in nestalen, manifestiran in onstran” (*Brhadar.* II.iii.1). V *Bhagavad Giti* je dobro znan verz, ki nam lahko pomaga, in spomnili se boste, da sem ta verz še posebej omenila lansko leto, ker v njem Šri Krišna pojasnjuje to veliko skrivnost. On govori o *njegovi* nižji naravi, ki je, *prakṛti*; nato govori o *njegovi* višji naravi, *daivi prakṛti*, to je, božanski substanci; in nato pravi, da je višja od te “druga.” On govori o manifestirani in nemanifestirani, in nato: “Nad tem nemanifestiranim, bitje nemanifestirano drugo, večno je, ki ob uničenju vseh bitij ni uničeno” (*Bhagavad Gita*, VIII, 20). Tu imate isto idejo. Obstaja skriti Jaz, višji, nemanifestiran, brezoblični, nesmrtni, stabilni, onstran, črka A *pranave*. Obstaja manifestirano, to, kar vidimo okoli nas, drugo telo Saguna Brahmana, oblikovano, smrtno, nestabilno, manifestirano - črka U - in med tema dvema, vez, ki ju združuje, nižji nemanifestirani, vzvišeno telo, *daivi prakṛti*, odnos med duhom in materijo, med smrtnim in nesmrtnim, med nespremenljivim in spremenljivim, ki omogoča to veselje; in ki ostaja tako konstanten kot veselje, kajti brez njega veselja ne more biti. To je tretja črka trozložnega AUM, M, ki ustvarja in uničuje. In tako je zapisano: “Minljiva snov-sveta (*pradhana*), neminljivi, nesmrtni, je Hara. On, edini Bog, vlada minljivemu in Jazu” (*Shvetashvatara*, i.10); prva utelesitev Jaza, odnos, vzpostavljen z njegovo mislijo med njim in *majo*. Zaustavimo se za trenutek pri tem in poskušajmo spoznati, kaj smo razkrili kot pomen tri-črkovnega Aum v *Unaniśadah*, pomen A, U in M.

A je prva od črk, črka, brez izgovorjave katere izražanje katerekoli črke ni mogoče. Vsak soglasnik v sanskrtu narekuje njeno prisotnost. Vi ne morete izgovoriti drugega soglasnika, če ne izgovorite te, četudi mehko, četudi šepetaje. Nič ne moremo izgovoriti, ne da bi bila prisotna. Zato je A Jaz, v trojnem Aum, kajti brez Jaz-a ne more biti manifestacije, ne obstaja. Nič ne more obstajati, če ni prisoten Jaz, četudi latentno, četudi prikrito. “Nič ni, kar bi brez mene moglo obstajati, gibajoče ali ne-gibajoče” (*Bhagavad Gita*, x.39).

Nato pride druga črka U; kaj je to? To ste slišali v verzih, ki sem jih prebrala; je *pradhana*, materija, Ne-Jaz, če ji damo najbolj primerno ime, saj jo poznamo samo zaradi razmišljanja Jaz-a. Ko spoznamo, kaj je Jaz, odrečemo kvalitete njegovemu nasprotju, in to je materija, dosežena z zanikanjem in ne s potrditvijo. Temeljna ideja materije je: “To ni Jaz.” To ste dve veliki antitezi, severni in južni pol, med katerima se stke tkivo vesolja. H. P. Blavatsky ju imenuje *oče* in *mati*; in med *očetom*, darovalcem življenja, in *materjo*, sprejemnikom, se nabira oblika, ki je *sin*; se stke tkivo vesolja - če uporabim slikovit izraz *Upaniṣad* (*Brhadar*, III.vi.) - nazaj in naprej med njima. Tkivo se začne, ko se *oče* združi z *materjo* z izjavo: “Jaz sem To;” takrat se pojavi emanacija, ki je *sin*; in ko *on* zavrže svojega *sina* in reče: “Jaz nisem to,” in se loči od *matere*, potem *sin* izgine; kajti on lahko živi le, ko *oče* potrdi svoj obstoj; ko pa ta potrditev postane negacija, *sin* izgine (Aham-etat-na: Jaz-to-ne). Takrat Iščvara in *maja* zopet postaneta eno, tako da ni nič manifestirano, kajti Iščvara se ne more pojaviti brez *maje*, ne *maja* brez Iščvare. Sta medsebojno soodvisna, pa čeprav *on* vedno je; *on* ni manifestiran, razen ko misli *majo* in tako omogoči možnost manifestacije. Ko tako potujemo po naši poti skozi to veliko težavo, odkrijemo pomen naše *besede moči*; A je Jaz; U je Ne-Jaz, in M, v kateri so zbrane vse potrditve in negacije, je spreminjajoča se objava: “Naj bom mnogi,” in “Ni nič ni drugega, le jaz.” Odgovor na “Naj bom mnogi” je pojavitev mnogih, svet, vesolje.

Potrditev zveze, ki emanira, je objavljena v *Shvetashvataro-upaniṣadi*; tam je rečeno: “Združen z *majo* on emanira to vesolje” (*Loc.cit.*, iv.9) in v *Brha-*

daranyaka, kjer je objavljeno: “On je najprej rekel: Ja sem *to*” (*Loc.cit.*, I.iv. 1); in nadalje: “On je vedel: jaz sem resnično ta emanacija” (*Loc.cit.*, I. iv.5). (Besedo “sršti” namreč prevajam kot emanacija.) Včasih se vesolje imenuje “*To*” in preprosto zajema vse, kar se pojavi. “On je vedel: ‘Jaz sem resnično ta emanacija’.” To vedenje je tisto, ki poraja življenje, vse možnosti obstoja emanacije, kajti ni drugega vira življenja kot le Jaz, in šele ko se *on* poistoveti s svojo emanacijo, je mogoč obstoj vesolja. Ko *on* to potrdi, vesolje *je*; ko *on* zanika, vesolje izgine vanj. Ta spreminjejoči se proces, to razmišljanje, “Naj bom mnogi” in nato “Naj mnogi prenehajo,” to je kontinuirano ponavljanje rojstva in smrti vesolij, in ta trojnost, Jaz, Ne-Jaz in *odnos* med njima, je zbrana v trojnem zlogu Aum.

Pojavljanje in izginjanje vesolja, zaporedje v prostoru in času, je tisto, ki edino lahko izrazi večno sočasnost *bit-nosti Enega*. Besede, ki sem jih omenila iz *Chhandogyo-upanišade*, se ponovijo v *Taittiriyo-upanišadi*: “On si je zaželel: ‘Naj bom mnogi, naj se rodim’.” (*Taittiriya*, II.vi.). On, vzvišeni Išvara, postane z izražanjem svoje volje mnogi; *on* najprej ustvari dvojnost med *seboj* in *majo* - On “si je zaželel drugega ... on se je razdelil” (*Brhadar*, I.iv.3) - in z razvijanjem te iste misli o mnogoterosti *on* omejuje in omejuje in omejuje *sebe*, dokler ne postane vidna neskončna mnogoterost vesolja. Omejitve vsili *njegova* volja. On, *eno*, hoče postati mnogi in ti mnogi so odvisni od razvijanja te volje v množitev. To je vzvišeni Išvara, Pratyagatma, “Išvara vseh Išvar” (*Sanatkumdra amhita*, xxx.3o), univerzalni Jaz.

Kaj je *maja*? “Spoznaj *majo* resnično kot *prakrti*” pravi *Svetashvata-upanišada*, “Lastnika *maje* kot Maheshvara” (*Loc. cit.* iv.1o), velikega Išvaro, vzvišenega, Brahmana samega, ki se je manifestiral s kvalitetami. Zato imamo v *maji* bistvo ločenosti, ki je posledica *njegove* volje, da bi postal mnogi, in *njegovih* posledičnih omejitev samega sebe z mislijo o mnogoterosti. To je izvor vseh bitij, ki prihajajo iz enega Bitja. Včasih se *maja* imenuje *prakrti*, materija, včasih *mula-prakrti*, koren materije, včasih *pradhana*, prvotna klica *sankhya* filozofije, včasih *akaša*, eter. “Akaša je telo Brahmana” je zapisano v *Taittiriyo-upanišadi* (*Loc.cit.*, I.vi.). Kako številna so *njegova* ime-

na! On je *koren* vseh imen, pa vendar nima nobenega, kajti vse to, čemur pravim imena, so le opisi; ne definirajo, le preprosto kažejo na Eno Bitje, ki je Univerzalni Jaz. Ena od *Upaniśad* o njem govori kot o "Veliko neminljivo Eno" (*Mundaka*, V.i.2), druga govori o njem kot o "Devatmi," božanskem Jaz-u (*Shvetashvatara*, i.3); druga spet kot o "Aham," "jaz" (*Brhadar*, VI.v.4), ki je morda najgloblje ime od vseh, kajti "jaz," ki smo mi sami, je njegovo "Jaz-stvo;" "jaz" v vas in v meni je le iskra *njegove* narave, ki živi v nas. Ni drugega Aham, "jaz." Včasih ga imenujejo *purusha*, *človek*, *edini človek*. In zapisano je, da je on *purusha* onstran nemanifestirane *monade*, "zadnja meja, in najvišji cilj" (*Katha*, iii.11). Onstran *njega* je le tista *ničnost*, ki je *polnost*, tisto *ne-bivanje*, ki vsebuje *bivanje*, tisti *ne-obstoj*, ki je *koren obstoja*, in onstran vsega dojemljivega. (Za polno predstavitev tega učenja si oglejte Bhagavan Das - *Science of peace*, še posebej vii. pogl. Ne poznam nobenega dela, v katerem bi bil končni nauk, na katerega nenehno namigujejo stari pisci, bolj osvetljeno predstavljen. Tam imamo Aum kot: A - Aham, U - Etat, M - Na: tako da je končno Aham-etat-na.).

Zadnja meja, najvišji cilj, vendar četudi tako čudežen in mogočen, je "skrit v vseh bitjih" (*Shvetashvatara*, iii.7). Torej navsezadnje ne tako daleč; ne, *on* ni daleč od nobenega od nas. Kajti tudi, če je *on* vse to, kar je - in čez trenutek bomo videli, kako poudarjeno *Upaniśada* objavlja, da, kjer je "*on* manifestiran, se vse manifestira po *njem*" - in če brez *njega* ni nič, je *on* skrit v vašem in mojem srcu. In tako je angleški poet, po neki čudni intuiciji ujel preblisk o globoki realnosti, skriti v njem, in priklical svoj lastni duh, da bi govoril *njem*, ki je on sam:

Bližje je *on*, kot dihanje; bližje kot roke in noge.

Tako blizu je *on*, najbolj notranji Jaz vsakega od nas.

Ali je še kakšno učenje, ki bi bilo tako veličastno, tako navdihujoče, kot je to? kakršnokoli, v katerem bi, v trenutkih največje osamljenosti, lahko neustrašno počivalo človeško srce, kot to dejstvo, da *on*, ki ohranja veselje v *sebi*, živi skrit v srcu vseh? Ali so pomembne vse napake, ali so pomembne

vse zmote, ali so pomembne pomote? te so smrtne, minljive, prehodne, medtem ko je Jaz v našem srcu, ko smo mi Jaz. To je pravi spev; prava "povest o odrešitvi," v kateri, edini, lahko počivajo vsa srca; vse drugo nas lahko zavede, le Jaz, ki je naš Jaz, ne more nikoli zgrešiti.

In zaradi strahu, da bi mislili, da je ta novica preveč dobra, da bi bila resnična, zaradi strahu, da bi mislili, da ta velika stvar ne more biti taka, jo *Upaništade* ponavljajo na različne načine in v ponavljajočih se podrobnostih. Naj vam predstavim nekaj stihov, ki nam pripovedujejo, kako absolutno resnična je ta čudovita resnica! "Z Njim, od katerega nič ni večje, od katerega nič ni ne subtilnejše ne starejše, ki stoji neomajno v nebesih kot drevo, Eno, Duh, vse to je prepojeno" (*Shvetashvatara*, iii.9). Če se obrnemo k pogovoru Yame in Nachiketasa, odkrijemo razlago številnih oblik Jaz-a: Jaz je tisti, ki biva v nebesih kot Sonce, kot veter v zraku, kot ogenj na zemlji; On biva v človeku, v etru, v vodi, je rojen na zemlji, z žrtvijo, v gorah; "Je resnica, veliko Eno" (*Katha*, v.2); "Edini Jaz ... je notranji Jaz vseh bitij" (*Ibid*, 9). "On edini, Gospod, ki ustvari mnogoterost ene narave, je notranji Jaz bitij" (*Ibid*, 12). In tako *Mandukya* znova predstavi isto čudežno povest: "Iz tega so rojeni dih, um, vsi čuti, eter, zrak, svetloba, voda, zemlja, podpora vsem." Iz *njega* ogenj, katerega gorivo je Sonce, iz *njega* Mesec, iz *njega* Bogovi, ljudje, četvorice, ptice, življenski zrak, sedem čutov, sedem ognjev, sedem kanalov, po katerih se giblje življenjski zrak, ki spi v votlini srca, iz *njega* vsa morja in gore, vse reke in trave (Povzeto po *Mundaka*, II. 1.2-9.). "Ti ženska, ti si človek, ti si deviško mlada in čista. Ti izžeta, opotekajoča z njegovo podporo. Ti si rojena, tvoj Obraz Univerzum (Primerjaj z *Al Quran*: "Vse stvari bodo izginile, razen Njegov Obraz"). Ti, modra, rdečeoka, zelena krilata bitja, grmeča maternica, letni časi in oceani" (*Shvetashratara*, iv. 3,4). In potem, po vseh teh opisih realnosti istovetnosti univerzalnega in posebnih jaz-ov, je objavljeno, da "Vzvišeni Jaz vedno biva v srcih bitij" (*Ibid*, 17). "Resnično, ta mogočni nerojeni Jaz, je *on*, ki je inteligenca v živem; isti kot je eter v srcu, v katerem on spi" (*Brhadar*, IV. iv.22).

Zato se nam ni treba bati zahtevati naše vrojene pravice; ni se nam treba bati izjaviti: "Jaz sem *on*, in tu ni nikogar drugega". Če živimo, smo del *nje-ga*. Reči, da mi nismo *on*, pomeni, da se imamo za smrtne, minljive, in le kjer je religija izgubila to resnico, se lahko in se pojavi vprašanje: "Ali ima človek dušo?" Ko se poznamo kot Jaz, se ne postavlja vprašanje nesmrtnosti; kajti *on* je nerojeni, neumrljivi, starodaven, trajen, večni (*Bhagavadgita*, ii. 20). *On* obstaja neodvisno od kateregakoli telesa; *on* je nad in onstran vsega, vir vsega, kar je.

Toda, kako ga lahko spoznamo? Tu se pojavi še enkrat morala vsake *Upa-ni-šade*. Spoznate ga lahko le z uresničitvijo vašega Jaza. Kakor sem vam povedala v prejšnjem poglavju, Mokshe se ne dosega, je že vaša. Vendar pa obstajajo ovire, ki jih je zgradila Maya, ki jih je ustvarila materija, ki je Maya. Vaše telo vas zaslepljuje. Ni prosojno kot steklo svetilke, skozi katerega sveti od znotraj svetloba, ampak je umazano, zaradi številnih nižjih stvari, Ne-Jaza, ki odklanja Jaz. Toda to je postavljeno na glavo. Jaz lahko potrdi ali zavrne Materijo. Toda kaj je materija, da bi tvegala potrditev ali zavrnitev Jaza? Njen obstoj je odvisen le od Jaza; le na tem sloni. In to je tisto, kar nas zavaja, kar nas zaslepljuje, to, kar nas dela nemočne. In zaradi tega se tu zahteva čiščenje nosilcev, da bi človek lahko uzrl mogočnost Jaza. To je pot. Ni Realnost, ampak pot proti njej, in pokazati pot je delo vseh religij. Religije, ki so se rodile iz hrepenenja Jaza, da bi spoznal samega sebe, ponujajo številna sredstva, številne poti, s katerimi naj bi pripravili nosilce, da bi prenehali ovirati manifestacijo Jaza. Jaz se ne spreminja. Vedno je tu, znotraj nas, kot sonce na nebu. Vedno sije. Toda oblaki lahko zastrejo sonce pred očmi, ki prebivajo pod oblaki; oblaki ga lahko zakrijejo, pe čeprav je njih gornja stran obsijana od sijočega sonca. In delo vseh religij, delo vsakega od nas, vaše in moje, je, da prečistimo nosilce tako, da raztopimo oblake, da bo sij sonca-Jaza sijal v naših srcih. Ni *on* tisti, ki se spreminja, ampak nižji jaz, ki prečiščuje samega sebe. Maya je ločenost. Maya je mnogoterost. Te se lahko znebimo le v počasnem procesu očiščevanja, s spoznavanjem, da materija ne sma vladati Jazu, ampak da mora Jaz vladati materiji. Ali

mu ne pravijo lastnik Maye? Toda Jaz v vas in v meni je v posesti Maye in ni njen lastnik. V tem je težava. Zato je zapisano, da morajo biti vezi srca potrgane (*Mundaka*, II. ii.8). Zato je zapisano, da mora človek zapustiti zle poti (*Katha*, ii.24). Zato je zapisano, da moramo slediti pravičnosti in znanju ter predanosti (*Mundaka*, III. i.5). Kajti po vseh teh poteh človek naredi sebe za vladarja Maye; in ko jo obvlada, se spozna kot Jaz. To je pot. In zato je zapisano: "Tisti, ki poznajo *njega* kot življenje življenja, kot oko očesa, kot uho ušesa, poznajo Brahmana, Starodavnega, Prvega" (*Brhadar*, IV. Iv. 18). "Ko on vidi Jaz kot Boga, kot Vladarja preteklosti in prihodnosti, potem si *on* ne želi, da bi se skrtil pred njim" (*Ibid*, 15). On želi biti skrit le dotlej, dokler nismo toliko obvladali Maye, da *ga* vidimo, če pogledamo v samega sebe. Na tem je zgrajena joga; na tem je zgrajena pravičnost, na tem je zgrajeno vso plemenito življenje. Toda ob vseh zavajanjih, s katerimi mogočna Maya zapeljuje utelešeni Jaz, ob vseh ovirah in težavah, ki jih Maya postavlja na pot samo-uresničitve, je najhujša od vseh hipokrizij, od vseh prevar, tista, ki človeka pripravi do tega, da z nečistimi usti, z neočiščenimi življenjem, izjavi, da je suženj, orodje Maye, da se istoveti z Mayo: "Jaz, mayavična školjka, sem Brahman." Kajti življenje, ne usta, mora spregovoriti besede, kajti usta so brez vrednosti, če življenje govori nasprotno.

Pojdimo sedaj naprej, do točke, ki zelo mnoge zmede. Govorila sem o Išvari, Vzvišenemu. Toda beseda Išvara se uporablja za druga Bitja, ne za Saguna Brahmana, zato se je včasih med nepoučenimi teozofi in hindujci porodila precejšnja težava glede tega vprašanja. Teozofi so se naučili uporabljati besedo Išvara za številne Vladarje, Logose, medtem ko včasih nepoučeni hindujec ne ve, da ima v mnogih *Šastrah* Išvara tudi ta pomen. Beseda Išvara pomeni le Gospod, Vladar, in Gospod kateregakoli Univerzuma, katerega koli sistema, se tudi imenuje Ishvara, kot to ve vsak načitan hindujec. To je težava, ki se prav lahko pojavi pri *Upanišadah*, če jih ne prebiramo zelo previdno. V prejšnjem predavanju sem omenila, da *Upanišade* obravnavajo bolj univerzalno kot pa posamezno. Bolj temeljne abstraktne ideje kot pa konkretno manifestacijo, tako da se le tu pa tam pojavi kakšen napotek o

konkretnih dejstvih, ki ga moramo dojeti, o konkretnih dejstvih v Univerzumu, za katera si moramo prizadevati, da bi jih razumeli.

Eden od teh namigov je podan v stihih, h katerim želim sedaj usmeriti vašo pozornost. *Katho-upapanišada* nam pravi: "Najstarejši-rojeni iz tapas," Išvare je Hiranyagarbha, ki ga v nekaterih drugih prehodih imenuje tudi Prajapati, ali Brahma (Primerjaj *Katha*, iv. 6 in *Mundaka*, 1. i. 9 in *Prashna*, ii. 7). "Najstarejši-rojeni iz tapas." To je povezava, ki jo potrebujemo. Vsi Logosi univerzumov so rojeni iz "tapas" Vzvišenega Išvare, ki je Brahman, in so raznovrstni izrazi *njegovega* mišljenja. To so Gospodje Univerzumov, Predniki, kar nakazuje tudi beseda Prajapati. "Brezštevlni so stari očetje (Brahme); Hari so tudi brezštevlni; Vzvišeni Išvara je eden" (*Linga Purana*, iv.54). Princip je ta, da iz Vzvišenega Gospoda, iz Enega Jaza, nastanejo mnogi, in med mnogimi so prvorojeni Vladarji svetov, Ustvarjalci svetov - Hiranyagarbha, Zlata Maternica, pa je kolektivno ime. Brahma je iz jajca-rojeni, rojen iz Lotosa. Teozofi uporabljajo ime Logosi, ime, ki ga uporabljamo za številne Vladarje, katerih kraljestva so različno velika, čeprav je ideja vedno ista - Vladar določenega področja. Išvaro, Vladarja sistema, moramo ločevati od Išvare, Edinega, Saguna Brahmana. Ta drugotni Išvara je Vladar enega Univerzuma, kjer obstajajo številni Univerzumi, Vladar enega sončnega sistema, med brezštevlnimi sistemi; ali nadalje, Vladar Planetarne Verige, znotraj sončnega sistema, ki se imenuje Planetarni Logos. Kajti Logos pomeni Beseda, in vsi ti obstajajo z besedo Vzvišenega. To so *oni*, ki so povsod predmet oboževanja za tiste, ki se ne morejo dvigniti do pojmovanja o edinem Vzvišenem Išvari; in *oni* se vsi rodijo iz *njegovega* tapas, *njegove* resnosti, *njegovega* mišljenja, *njegovega* žrtvovanja. Pravijo nam, iz žrtvovanja nastaja vse. "Svitanje (kreacije) je glava žrtvenega konja" (*Brhadar*, I. i.1), kjer konj predstavlja Univerzum; vse je ukoreninjeno v žrtvovanju. On je hotel postati mnogi; to je prvobitno žrtvovanje - omejevanje samega sebe, *njegova* delitev samega sebe v Išvaro in Mayo, s katero se *on* lahko rodi kot Gospod in Izvor vseh ločenih življenj. To je ta točka, kjer so se pojavile težave. Številni Išvare? Da, toliko, kolikor je Univerzu-

mov; toda le en vzvišeni Išvara, ki je sam Brahman. In ko to spoznate, razumete, kaj je mislila, H. P. B. s tem, da je Išvara rezultat evolucije znotraj Univerzuma. Vzvišeni ne pozna evolucije; *on* je onstran vse *Maye*. Vsi drugi Išvare, Logosi, pa rastejo, se razvijajo. Oni izvajajo tapas; *oni* izvajajo žrtvovanje in gradijo svetove. Še več, *oni* dosegajo visok položaj Išvare z dolgim bojem, z brezštevilnimi žrtvovanji; s temi žrtvovanji Išvara pridobi svoj položaj.

Za konkretnimi dejstvi se moramo ozreti po delih, ki so manj avtoritativna kot *Upanišade* in tem njihovim stihom dodati podrobnosti iz drugih zapisov. V *Vayu Samhiti* beremo: "Spoznajmo *njega*, vzvišenega Išvaro vseh Išvar, vzvišenega Devo vseh Dev, Gospoda vseh Gospodov, Išvaro vseh Išvar svetov" (*Loc.cit.*, 1.iv.122). Ta resnica prinaša spravo med teozofskim in hindujskim pogledom, ter kaže Išvaro, Vzvišenega, kot Edinega Brahmana, sicer manifestiranega, vendar ne razvijajočega se, in mnoge Išvare svetov, sadove evolucije. V *Devi Bhagavata* je zapisano: "Celo, če bi lahko prešteli vse drobce peska, pa vseh univerzumov ne bi mogli nikoli. Enako, tudi za število Brahmanov, in Višnujev, in Šiv ni meje (*Loc.cit.* II. ix.7). Ko govori o Maha Virat, pa nam pravi: "V vsaki pori las *njegovega* telesa so brezštevilni Univerzumi" (*Ibid.* 6). To je samo-omejevanje enega Jaza, žrtvovanje, meditacija, strogost, s katerimi nastaja mnogoterost. Tako se rodijo Hiranyagarbhe, in Brahme, Ustvarjalci. Tako tudi v vsaki Brahmanda žrtvovanje vodi do poti Išvare: "Sto manvantar je Brahma ustvarjal japam iz Šakti. Sto manvantar je Višnu izpolnjeval tapas, da je postal Ohranjevalec" (*ibid.* VIII. ix.106. Za mnoge druge omembe glej Dodatek. Vse te puranske omembe, zelo koristna pojasnila, dolgujem prijatelju, prof. Bireshvaju Banerjiju, iz Centru Hindu College, Benares, načitanemu puranskemu učenjaku. Zelo zanimivo je, kako celovito dopolnjujejo teozofsko učenje, pridobljene neodvisno od njega.). Tako ima teozof prav, ko pravi, da so Išvare svetov rezultat evolucije, pa tudi hindujec, ko pravi, de Vzvišeni Išvara ni predmet evolucije, *on*, ki je Saguna Brahman, edino Žlivljenje, Jaz, vsega. Tako popolna resnica ustvari spravo tam, kjer delni pogled ustvarja delitev;

in mi začnemo razumevati, da je bolje, da vsi spregovorijo o resnici, ki jo vidijo, kakorkoli je na videz v konfliktu z drugimi resnicami; ko vidimo celotno resnico, se z njo zlijejo vsi deli in ustvarijo čudovito celoto. Zato ne bi smeli nikoli utišati heretikov; nikoli ne bi smeli utišati manjšine; kajti morda so oni ujeli preblisk nečesa, kar mi ne posedujemo. Raje opogumimo vse, da bodo spregovorili, da bi iz mnogoterosti pogledov odkrili popolno spravo vseh delnih resnic; kajti, še enkrat, "Le resnica osvaja, ne laž." Spregovorimo o naši resnici, vendar se ne odpovejmo resnicam drugih. V hinduizmu je bila v preteklosti popolna svoboda mišljenja in govora, in ne bi se smeli izneveriti tej plemeniti dediščini. Ko se motimo, nas bo čas popravil; ko smo se zmotili, bo resnica postopno sežgala naše napake. Če pa en drugega prisilimo k molku, potem nam lahko iz pogleda uide del popolne resnice in se izgubi za življenje sveta, del, ki bi sicer imel svoje mesto v celoti.

Ko se povrnemo k Zakonu Žrtvovanja, spoznamo, da je res to, ker pravi *Mundako-upanišada*: "Duh, resnično, je Univerzum, delovanje tapas" (Loc. cit. II. i.1o). Takšna je lepa misel, ki izhaja iz preučevanja Vzvišenega Išvre in mnogih Išvar ter *njihovega* dela. Le z žrtvovanjem je lahko podarjeno življenje. Le s tapas, strogostjo, je lahko uresničeno življenje. To je zakon našega življenja, to je zakon, s katerim edinim živimo. Odpovejmo se žrtvovanju, oprimumo se materije, postanimo sužnji Maye, naj se nas polasti Maya, pa postanemo izolirani, nemočni, brez pomoči. Ne morete pomagati nobenemu drugemu, ne morete pomagati samemu sebi. Zato, bratje, ljubezen, in vodite življenje žrtvovanja; zavrzite vse - ne morete pa zavreči Jaza; vse, kar lahko zavrzete, je le Ne-Jaz, in ta ima vrednost le za namene žrtvovanja. Ne bojte se zavreči celo življenje, kajti Jaz znotraj vas nikoli ne preneha živeti. Dajte vse, kar imate, vse, kar veste, vse, kar mislite, da je "moje," in v odpovedi vsemu temu, kar ni Jaz, se bo rodil znotraj vas edini Aham, in vi boste vedeli, da "Jaz sem On."

3. Predavanje - Jivatme

Naš današnji posebni predmet pogovora so Jivatme. To je naslednji korak v našem študiju, potem ko smo poskušali, kakorkoli slabotno, dojeti to nad vse pomembno resnico, "Brahman je Vse." Nato smo skušali predreti to, kar je temno zaradi nedopustne odsotnosti svetlobe, in videti, nekako, prihod Edinega, prvega Bitja, Univerzalnega Jaza, Saguna Brahmana, Išvare samega. Poskušali smo slediti, korak za korakom, manifestaciji, ki je sledila *njegovi*, ali, če uporabimo besede Upanišade: "Ko se je manifestiral *on*, se je vse manifestiralo za *njim*;" (*Shvetashvatara*, vi.14); in videli smo, da so med temi manifestacijami veliki Išvare lok, sistemov svetov, univerzumov; in sedaj prišli do tiste točke našega študija, na kateri se, potem ko smo pregledali vse te zgodnje stopnje, seveda vprašamo: "In kako je s prebivalci vseh teh svetov? Kako se osrednje življenje razdeli med mnoge? Kaj pomeni beseda Jivatma, živi Jaz, Jaz, ki je življenje? in kakšna je razlika med Jivatmo in Išvaro samim? To so problemi, ki jih bomo sedaj poskušali razrešiti. In potem, ko bomo došli naravo Jivatme, na katero smo že namignili, ko smo izjavili, da Išvara postaja mnogi s svojo lastno voljo, se bomo za trenutek ustavili pri naravi človeka kot človeka. Mi moramo poskusiti, da bi razumeli našo lastno naravo, in, ko bomo to razumeli, bomo lahko videli pot, če

lahko tako imenujem to, kar vodi do uresničitve Jaza. To so na grobo podrobnosti, kar bomo poskušali narediti v današnjem predavanju, v naslednjem, pa bomo to pot obdelali bolj podrobno, ko bomo preučevali kolo rojstev in smrti; mi moramo dojeti, kaj lahko pomenita rojstvo in smrt v povezavi s tem, kar je samo po sebi nerojeno in neumrljivo. Kaj lahko rojstvo in smrt predstavljata za to, kar je samo po sebi večno, ki deli večnost v samim Bogom? In tako bomo, če nam bo uspelo, odšli od tu z nekim novim navdihom, nadaljevali pot romanja z neko novo svetlobo ob težavah razumevanja, z nekim novim pogumom, za vzpenjanje preko ovir, ki so postavljene na tej poti.

Če pogledamo na katerikoli sistem svetov ali na svet, v katerem živimo, vidimo okoli sebe bitja različne vrste, in nekatera bitja, ki jih precejšnje število ljudi nima za živa. Toda za nas ni razlike med živimi in ne-živimi bitji, razen v stopnji življenja, ki se v njih manifestira; ne obstaja temeljna razlika, ne delitev. V roke lahko vzamem drobec peska. Za mene mora biti v njem za to gosto tančico materije skrit Jivatma. Med nami lahko vidimo pojavljanje najbolj vzvišene Deve, ki vlada svetu; tudi ta mora biti za nas povsem ista stvar, Jivatma; le, da je pri njem tančica tanjša, materija manj groba. Svetloba, ki je enaka v njem kot v drobcu peska, pri njem sveti navzven, medtem ko je pri drugem zatemnjena.

Poglejmo sedaj ali je ta trditev v kakršnemkoli smislu pretirana in nesmiselna. Pri tem se bomo seveda naslonili na isto knjigo, ali bolje knjige, ki vodijo naš študij naravnost v spoznanje, da ima vsaka stvar v svojem srcu Jivatmo. Ustavimo se zato najprej za trenutek pri določenih velikih načelih. Kajti, če bomo to dojeli jasno, bo potem nadaljna uporaba le vprašanje mišljenja, težave ob uporabi teh načel za razlago posameznih primerov. Vendar pa ne morete pričakovati, da boste to uporabo in razlage, našli v *Upanišadah*. Te nam ponujajo načela, ki jih je mogoče uporabiti za vse, ne pa podrobnosti te uporabe.

Eno od teh načel je to, da se vse manifestira kot trojnost, triada, trojica. To je naravno, ali ne? Kajti ob samem začetku vse prvotne manifestacije kažejo

trojno naaravo manifestiranja, *On* pa se izrazi kot tri-črkovni Aum. Zato bo, seveda, tudi vse, kar izhaja iz tega trojno po svoji naravi, zato ker mora biti odsev odseva, tako da je tudi predmet, ki odseva, trojen, kakor morata biti tudi podoba ali odsev trojna. To je eno izmed načel, in videli bomo, da je zelo jasno podano v eni izmed Upanišad; v *Chhandogyo-upanišadi* lahko preberemo, da so bili na najbolj zgodnji stopnji ustvarjeni trije veliki Elementi - lahko jih imenujemo Devatas - ki so bili vročina ali ogenj, voda in hrana - hrana tu seveda predstavlja zemljo, ki je darovalka vse hrane. Ta tri Bitja je rodil Išvara, za vse svetove, ko je on hotel:

“Ko bodo ti trije Devatas kot Jivatma nastopili, bom jaz postal manifestiran z imenom in obliko” (*Loc.cit.* VI. iii.2). To so besede, ki za trenutek zahtevajo našo posebno pozornost: “Jaz bom postal manifestiran z imenom in obliko.” Ko ti nastopijo, vsak od njih postane trojnost; voda postane trojnost s svojim nastopom, ogej postane trojnost s svojim nastopom, hrana postane trojnost s svojim nastopom. Tako te tri postanejo devet, in tako naprej in naprej; vsaka nova trojnost reproducira svojo naravo v nove tri trojnosti, tako da postane celoten univerzum napolnjen s temi trojnostmi, ali triadami, od katerih je vsaka odsev življenja, ko se rodi; ko *on* pravi: “Jaz se bom manifestiral kot Jivatma z imenom in obliko,” dobimo definicijo Jivatme. Jivatma je Išvara z imenom in obliko. To definicijo dobimo iz samih *Upanišad*. Jivatma ni nič manj kot Išvara z imenom, z obliko - ali kot bi lahko rekli, individualiziran, postane posamezen - in Jivatma ni nič več kot to. Je v svojem bistvu najširša stvar, ime in oblika pa sta njegovi omejitvi. Ime in oblika vključujeta prisotnost materije, kajti materija je, kot je rečeno v *Višnu Purani*, “razširitev.” Zato oblika vključuje materijo, nosilec, upadhi, telo, imenujte jo, kakor hočete. Ime pomeni tisto posebno noto, ki odzvanja ob vsakem kopičenju ali sestavljanju materije, to, kar je “pravo ime” vsake žive stvari. Vi imate različna imena, vendar pa to niso vaša prava imena; spreminjajo se iz rojstva v rojstvo. V enem rojstvu ste lahko William; v drugem ste lahko Kalicharan, v enem ste lahko moški, z moškim imenom; v drugem ženska, z ženskim imenom; kajti o njem, o Jivatmi, je zapisano:

“On ni ženska, on ni moški, ne hermafrodit” (*Shvetashvatara*, v.10). On je nad vsemi razlikami v spolu. Zato ne more biti nobeno od teh spreminjajočih se imen “Ime,” s katerim Išvara postane Jivatma.

Kaj je potem “ime”? Vsako nakopičenje materije, atomov, pošlje navzven, s svojimi vibracijami, zvok, in zvok, ki je rezultanta celote vseh teh vibracij, ki je v skladu s sestavo materialne narave, je “ime” stvari. Zvok, ki odzvanja iz kopičenja, s svetlobo Jivatme v njem, ki je tudi zvok, se zliva v eno samo veliko noto, ki popolno odraža naravo posameznika. To in samo to je njegovo pravo ime. Takšno je ime vsakega od nas, in vsak od nas ima tako ime, ki zaenkrat odzvanja na zelo medel način, zelo neskladno, ker se z njim mešajo vse vrste neharmoničnih zvokov, tako da nota ni jasna. Kljub temu je tu, in uresničitev imena, je uresničitev Jaza. Tako so naše Jivatme Išvara z imenom in obliko.

Naslednji korak, ki ga bomo naredili, še vedno tako, da bomo sledili našemu vodiču, je ponovitev tiste trditve, ki ste jo slišali v prejšnjem predavanju z drugačnimi besedami iz drugih *Upaniṣad*, ki pa je tu primerna, da nam pojasni naravo Jivatme. “To je Brahman, to Indra, to Prajapati, vsi ti Deve, in pet velikih elementov, zemlja, zrak, eter, voda, svetloba, iz jajca-rojenih, iz maternice-rojenih, iz draguljev-rojenih, konji, krave, ljudje, sloni, vse kar diha, hodi, leti, je nepremično” (*Aitareya*, III. v. 3). Nato preberemo v *Bṛhadaranyako-upaniṣadi*: “Ta Nesmrtni se skrije z obstojem.” Čuden stavek! Pravimo, da se Nesmrtni pokaže z obstojem; vendar pa globlja vizija pravi, da se Nesmrtni skrije z obstojem. Obstoj je del Maye. On omeji to, kar samo po sebi ne more biti omejeno. Zato je Nesmrtni v resnici skrit pred vami, zaradi dejstva vašega ločenega obstoja. “Življenje je v resnici Nesmrtno; ime in oblika obstoja: s tema je življenje zakrito” (*Bṛhadar*, I. vi.3). To je velika resnica o Jivatmi. In še enkrat vas bom spomnila na to, kar sem omenila v prejšnjem predavanju, ker je to sedaj naša začetna točka. Priklicala bom besede iz *Chhandogyo-upaniṣade*: “Ta isti Brahman je resnično tisti eter, ki je izven človeka, in resnično je tisti eter, ki je v človeku.” Takšen je torej Jivatma.

Nobenega dvoma ne more biti več o učenju *Upanišad* glede te ključne točke, in če sem usmerila vašo pozornost nanjo s tako številnimi načini, in s tako številnimi stih, je to zato, ker je to ključna točka vsega, tečaj, okoli katerega, se mora vrteti celotna predstava o življenju. Če tega ne uresničimo, ostajamo za vedno sužnji in slepi. Če to uresničimo, potem temu sledi vse ostalo, kajti to je resnica v nas in v svetu: “Ko se manifestira Jaz, se vse manifestira za Njim.” Nič zato, če še vedno delate napake, če ste še vedno slepi, če vas vaši upadhis oklepajo; ni pomembno, če spoznate veliko resnico o vaši lastni Božanskosti; kajti, tako kot sonce razprši oblake, ki ga zakrivajo, z veličastjem svoje svetlobe, tako bo tudi veličastje Jaza, ki sije v vašem srcu, razpršilo vse, kar ga ovira, dokler ne bo nemoteno sijalo.

Kakšna je potem razlika med Išvaro in Jivatmo, ki jo nakazujeta izraza “ime in oblika”? Kaj je to? V *Shvetashvataro-upanišadi* lahko preberemo: “Poznavajoči in nepoznavajoči, oba nerojena, silni nemočni ... v vezeh s stanjem uživajočega” (*Loc.cit.* i.9). Vezan na predmete; to je razlika, to in nič drugega. Porušite vezi, ki vežejo njegova telesa, in svoboden bo. Znotraj vezi teles, je vedno svoboden, kajti svoboda je bistvo njegove narave, in on dejansko ni vezan zaradi vseh tistih vezi okoli njega; nosilci so vezani in ne Jaz. Jivatma je vedno svoboden. Tu se pojavi vprašanje: Zakaj vse to? Zakaj mora ta Jivatma, po naravi Išvara, vse-večen, vse-močen, zakaj, zaradi katere čudne skrivnosti, postati neveden, nemočen? Zakaj? Zaradi kakšnega cilja? Ali smo izgubili svobodo? Zakaj smo jo izgubili? Da smo jo izgubili, je jasno, saj smo tukaj in vezani. In tudi, če odgovorimo na to vprašanje, boste še vedno, bolj ali manj, zmedeni. Kajti na prvi pogled izgleda celoten proces absurden. Če smo bili svobodni, kadarkoli, v kateremkoli stanju, zakaj bi se premišljeno potopili v ta ocean Maye in v njem izgubili svobodo, ki je naša vrojena pravica, in znanje, ki je prava narava Jaza? Zakaj smo to naredili? Jasno je, da smo naredili, če smo tu, vendar zakaj? Odgovor je tako jasen kot to dejstvo; to smo naredili zato, ker v tistem svetu najvišjih Bogov, v tistem svetu, v katerem je znanje popolno in moč vsemogočna, v tistem svetu obstaja le najbolj rafinirana materija, najbolj subtilne omejitve oblike,

tako subtilne, de se vse oblike prepletajo, in ne morete reči, katera je ta in katera druga; če uporabimo nek star grški opis tega stanja, sonce in zvezde so vse eno, drugo in one same. Znanje, četudi široko, ki mu manjka določena natančnost, lahko pridobimo le z omejevanjem. To je drugo veliko načelo. Ko vi omejujete, vi določate. Ko določite, postajajo obrisi vse bolj in bolj jasni; in medtem ko je res, da je Jivatma v teh vzvišenih področjih vseveden in vsemočen, pa v gostejši materiji, ki jo Išvara ustvari za svoj univerzum, postane slep in nemočen, suženj Maye; in tako prihaja v manifestacijo zato, da bi lahko opravil to, kar je pred njim opravil Išvara, da bi lahko postal mojster Maye in ne njen suženj; zato nikjer, v vsem tem, kar je Brahman, ne more biti ničesar, kar bi lahko omejevalo, nič, kar bi lahko zaslepljevalo. Po naši lastni volji prihajamo, da bi se lahko veselili izražanja naših moči. Toda, ko poskušamo izraziti naše moči v tem velikem oceanu gostejše materije, odkrijemo, da tega ne moremo. Materija je preveč zaslepljujoča, preveč motna, preveč toga, ne moremo upravljati z njo, ne moremo je nadzirati; in po naši lastni volji postanemo, da bi lahko postali njeni vladarji, začasno njeni sužnji; s poznavanjem, z voljo, z voljo, ne da bi počivali v tistem visokem področju, v katerem edinem smo bili svobodni, ampak da bi bili svobodni povsod in ne le v tistem vzvišenem področju; z voljo, da bi živeli in delovali, in vedeli, v kateremkoli možnem stanju materije in ne le v tisti najbolj subtilni obliki, ki je področje našega rojstnega kraja in našega resničnega doma. Del same narave življenja je volja do življenja, je izražanje njegovih moči. Kako mu lahko pomagamo? Mi smo del Išvare in mi z njim delimo Njegovo izlivajočo se energijo volje. Postati mnogi je veselje; veselje je v razpršitvi moči življenja; veselje je v ustvarjanju, v izlivanju življenja v oblike, ki jih ustvarjamo, in mi, kot del Njega, si želimo to, kar si želi On, in skupaj z Njim vstopamo v ocean materije, da bi tam dosegli našo svobodo, da bi bili, tako kot On, vedno svobodni.

Mi smo deli Njega, omejeni z imenom in obliko, in nek del na začetku nima možnosti, ali bolje dejanskosti, celote. Zmožnosti, da, ker smo deli. Da bi lahko mi, ki smo deli, postali celota, vstopimo v začasno omejitev, da bi v

njej lahko osvajali, da bi v njej postali svobodni. Zato to suženjstvo. V vašem omejenem stanju, se lahko čudite, zakaj ste prišli sem. Vendar vas ni nihče prisilil, da ste prišli v ta univerzum. Prišli ste po lastni volji, z Išvaro, ki se je želel manifestirati. In, ker se je želel manifestirati On, ste si to želeli tudi vi. Kajti vi ste del Njega. Kot del morate doseči svojo svobodo, dokler v tem najbolj grobem svetu materije ne postanete tako vsemočni, tako modri, kot ste vedno v tistih vzvišenih področjih vašega rojstva, kjer poznate svojo lastno božanskost in ne-ločenost od Išvare.

V *Aitareyo-upanišadi*, zelo kratki, a dragoceni Upanišadi, je najbolj zanimiv opis načina, po katerem se odvijajo stopnje te manifestacije Jivatem. "V izvorih je to bil resnično en Jaz, in nič drugega, živega; On je izrazil voljo: Naj emaniram svetove" (Aitareya, I. i.1). Nato je nadaljeval z emaniranjem svetov. Najprej so se pojavili Elementi, nato Deve. Ustavimo se za trenutek pri tem. Kaj so te Deve? Deve Elementov; mogočna bitja iz preteklih univerzumov, ki imajo za svoja telesa to, kar stari zapisi imenujejo Elementi. Tako kot imate vi svoja fizična telesa, tako imajo tudi oni svoja telesa iz materije. In telo Deve je materija celotne ravni - kot jo imenujemo. Raven je oblikovana iz ene vrste materije, enega Elementa.

Ne zamenjajte te Elemente s kemičnimi elementi, kajti tako ne boste nikoli našli svoje poti. Element, v tem starem pomenu termina, pomeni materijo, ki ima posebno obliko atoma; teh je sedem, od katerih je pet manifestiranih. Teh pet vrst atomov predstavlja pet Elementov, in iz vsakega od teh Elementov, ali elementalnih atomov, nastane neskončno kombinacij, pri čemer vse kombinacije ene vrste elementalnega atoma ustvarijo raven. Tako en Element, recimo Ogenj, predstavlja vso materijo, ki je bila izgrajena iz atomov ognja, vso, kakorkoli kompleksno, ne glede na število atomov, ki vstopajo v katerokoli kombinacijo. Ti atomi ognja predstavljajo telo Deve Elementa Ognja, Agni; on vstopi v to telo iz atomov-ognja, ki postane njegov nosilec manifestacije. To je naslednja misel, pri kateri se morate ustaviti. Vsak Element je telo Deve, in vsa materija, ki je sestavljena iz tega Elementa, pripada temu telesu Deve. On je v vsej tej materiji; tako kot vaš Jivatma živi

v vašem telesu, se v njem giblje, je v njem zavesten, tako živi v vseh kombinacijah atomov ognja Agni, se v njih giblje in je v njih zavesten. To je tisto, kar je mišljeno z Devo nekega Elementa. Agni je v vsem, kar je v treh svetovih, v katere vstopa ogenj.

Na stopnjah izgrajevanja univerzuma so najprej obstajali Elementi, nato pa se je začela izgradnja oblik. Išvara je s svojo mislijo zgradil določene oblike in jih ponudil Devam, da bi v njih živeli, vendar so jih ti zavrnil. Rekli so: "Mi ne bomo živeli v the." Nato je ustvaril druge oblike, pa so tudi te zavrnil in rekli: "Mi ne bomo živeli v the." Bili so pripravljene dati svojo substanco, niso se pa hoteli istovetiti z njimi. Nato je On ustvaril Purusho, arhetipskega človeka, in Deve so izjavili: "Dobro opravljeno! v tega bomo vstopili in v njem bomo živeli." Zato je človek najvišja stvar od vseh stvari. V kasnejši izgradnji svetov so vse živali le njegovi odpadni deli. To, kar je on zavrgel, je bilo uporabljeno za gradnjo živalskega kraljestva. In včasih, če tožite o vrsti živali okoli sebe, če gledate na njih kot na ovire, zavore, mučitelje, se spomnite, da obstajajo le zato, ker so ljudje mislili in ravnali napačno. Te živali okoli vas so rezultat vaše lastne preteklosti, ki vas muči v vaši višji sedanjosti. Te Jivatme živijo v telesih, ki ste jih ustvarili za njih, vaša zavržena oblačila; in vedite, da lahko le z vzpenjanjem očistite in vodite živalsko kraljestvo s seboj, kajti to je vaša lastna kreacija, tako kot ste vi kreacije tistih, ki so višje od vas.

Deve so vstopili v človeka, dali so mu svojo substanco, iz katere so bili izgrajeni njegovi čuti. Ogenj je postal govor v njegovih ustih, veter dih v njegovih nosnicah, in tako naprej; oni so postali čuti, ki imajo svoje organe v telesu in v katerih počivajo moči in zmožnosti Dev. Nato je Jivatma, zaradi katerega je bil zgrajen ta tempelj - kajti človeško telo ni Brahmapura, Vishnupura, božansko mesto Brahmana (Glej *Mundaka*, II. ii.7), bivališče Boga - rekel: "Naj vstopim vanj," in vstopil je pri glavi, kjer se ločujejo lasje na glavi, in tako postal stanovalec v telesu, utelešeni Jaz. "To telo je bivališče nesmrtnega, neutelešenega Jaza (*Chhandogya*, VIII. xii.1). Vstopil je vanj in tam prevzel tri kraje bivanja. *Upanišada* ne govori o tem, kateri so to.

Pravijo le to: “Kraj bivanja, kraj bivanja, kraj bivanja.” Kaj so ti? Če nam tega ne pove ta *Upaniṣada*, pa nam bo druga. Iz te zvemo le to, da obstajajo trije kraji bivanja, toda v *Mandukyo-upaniṣadi* pa je prikazano, kaj so. Mi imamo budno zavest in možgane, v katerih ta deluje, kar je en kraj bivanja. Ti možgani so včasih simbolično nakazani kot desno oko, simbol možganov, ki spoznavajo preko čutov. Drugi kraj bivanja je tisti nad-budne zavesti, Ega, ali Taijasa; to pa je mentalno telo, ali antahkarana, notranji um. Tretji kraj bivanja je kraj same Monade, Jivatme; ko je kot Iṣvara, Jnana Deha je njegova najbolj subtilna oblika in najvišja od vseh; včasih jo simbolizira eter v votlini srca, soba v obliki lotosa, kjer je antarakasha, notranji eter, kjer prebiva Jaz (*Chhandogya*, VIII. i.1). To so ti trije kraji bivanja zavesti, ki se pojavi kot trojna; Pranatma, kot sem jo imenovala, Vaishvanara; naslednja, Taijasa, bleščeča, žareča, vse-prežemajoča inteligenca, Aham, “jaz,” in na koncu najvišje stanje, kjer je znanje, Prajna, popolno, in kjer človek postane Prajna, Gospod vsega znanja. To so tri stanja; to so kraji bivanja Iṣvare, kot Jivatme, omejenega z imenom in obliko.

Ustavimo se pri tej trojni naravi človeka, kajti v njej se pojavi nek drug pomemben princip, načelo odseva. Vsaka manifestacija vrže senco, nepopolno reprodukcijo same sebe, in tako par, senca in sončna svetloba, postaneta predmet nenehnega razgovora. Yama uporabi naslednji stavek, ko uči Nachiketaha o nižjem in vzvišenem Jazu: “Poznavalci Brahme,” pravi, “ju imenujejo senca in sončna svetloba” (*Katha*, iii.1) Želim si, da bi dojali pomen tega načela odseva, kajti potem boste imeli ključ, ki vas bo vodil skozi številne labirinte. Besedi senca in sončna svetloba lahko uporabimo za različne stvari, raznovrstne pare. Toda, če razumete načelo, boste z lahkoto razložili posebnosti pri uporabi. Kadarkoli obstaja nek par, ko se višje manifestira v nižjem, obstaja načelo odseva, in tako da dobite sončno svetlobo in senco. Prispodoba je grafična. Recimo, da imam tu bleščečo luč in da je okoli mene le atmosfera, skozi katero lahko potuje svetloba, nobene sence. A recimo, da postavim na pot žarkov svetlobe nek predmet iz goste materije. Pade senca, ki ima obris predmeta, vendar ne popolne reprodukcije vseh nje-

govih delov; kjerkoli imamo svetlobo in vnos gostejše materije, se pojavi senca. Monada je najvišja ločena oblika, ki je tako malo ločena, s tako subtilnim filmom materije, da lahko rečete le to, da obstaja tančica ločitve; toda tančica je prosojna in Monada nima le enega mesta, ampak imajo vse vsa mesta. Monada je luč; v gosti materiji je njena senca, trojna Jivatma, Atma-Buddhi-Manas, ki se včasih imenuje trojna Atma, individualni duhovni človek, resnični Aham, ko je združen. Prvi par sončne svetlobe in sence je Monada v svetu Bogov in trojna Atma v umrljivem svetu, svetu človeka. Vendar pa moramo opraviti nadaljnji sestop v bolj grobo manifestacijo, kjer se pojavi nov par; trojna Atma postane sončna svetloba, živa duša, življenjski dih v človeškem telesu, Pranatma, ki postane senca. Tako je v vas in meni ta senca Prana, sončna svetloba pa trojna Atma. Ko mi uresničimo trojno Atmo in vemo, da je naš Jaz, potem celo ta postane senca, sončna svetloba pa resnični Jivatma, Monada, amsha, ali del, Išvare samega. Ko se spoznamo kot naš Jaz in se vanj potopimo, potem postane tudi to senca, edina sončna svetloba pa Išvara. Zato je zapisano: "To življenje je rojeno iz Jaza. Kot senca od človeka, je v tem ustvarjeno. (Prashna, iii.8.). Kako popolna je prispodoba. Le razumeti moramo, kako naj jo uporabimo, pa vse postane urejeno. Ista resnica je zapisana v *Taittiriyo-upanišadi*, in sicer, da je vsako nižje telo višjega; Išvara je telo Nirguna Brahmana; nižje Išvare so tako Njegovo telo; človeške Jivatme so telo teh drugotnih Išvar, in tako navzdol in navzdol, do najbolj grobe oblike materije, fizičnega telesa, ki je telo Prane, življenjskega diha (*Loc.cit.* II. iii.-vi.). In tako imamo lestev, ki ji ne manjka niti ena prečka, tako da se lahko vzpenjate vse višje, kajti vsak klin je na svojem nestu, tako da med njimi ni druge razlike kot le v upadhis, oblačilu ene zavesti.

Iz tega lahko dobimo definicijo človeka. On je oblika bitja, v katerem sta uravnotežena Jaz in Ne-Jaz. To je edina okultna definicija "človeka;" ni neka posebna oblika, niti organi, niti ureditev glave in rok, itd. Človek je bitje, v katerikoli obliki, v kateri se moči Jivatme borijo za prevlado, v kateri si Materija in Duh en proti drugemu prizadevata za prevlado. Človek je bojno

polje univerzuma, v katerem se Išvara in Maya bojujeta za nadvlado; pod njim gospodari Maya, Išvara pa je skrit; nad njim gospodari Išvara, Maya pa je nadvladana; v njem se odvija spopad za nadvlado, tako da je človek, kot pravim, Kurukshetra univerzuma. Vsak Jivatma v univerzumu se mora boriti na tem bojnem polju, in mora biti, ali je moral biti, človek - kot pravi H. P. Blavatsky.

Obstaja še nek drug izraz, ki je zelo uporaben in razsvetljujoč; beremo o tem, kar se imenuje Jnanashakti, moč-znanja. To je Jivatma, katerega nara-va je zavest, ali znanje; njegova senca je Pranatma, osebnotni jaz, Kriya-shakti, moč delovanja. To je par, naša sončna svetloba in senca, višji in nižji Aham, ali "jaz." "Dve ptici, združeni, eno-imenovani, ki bivata na enem samem drevesu: dvojica, ena uživa slasti figovega drevesa, druga priča" (*Mundaka*, III. i.1). Kaj sta ptici? Katerikoli par, pri katerem je nižja senca višje.

Kaj je drevo? Katerikoli upadhi, nosilec, oblika, v kateri prebiva višje. Dve ptici v nas sta Atma in Pranatma, telesa pa so drevo; Pranatma uživa, trojna Atma priča. Pri Rišijih sta dve ptici Monada, resnični Jivatma in trojna Atma; trojna Atma uživa, Monada priča. V vsakem primeru višje priča, nižje pa je instrument, ali orodje, priča, skozi taterega višje deluje v svetu. Tako sta še višje dve ptici Nirguna in Saguna Brahman, večna priča, Uživalec v prostoru in času.

Ostaja nam še vprašanje: kaj je Prana, in kaj je njen odnos z Elementi, z Devami in samim Jivatmo?

Indra pravi: "Jaz sem Prana ... življenje je Prana, Prana je življenje" (*Kaushitakibradhmana*, iii.2). Indra je Kralj Bogov, najvišji med njimi, ki stoji kot simbol Dev, ki delujejo v univerzumih, pa tudi Jivatme in Išvare (Glej *Aitareya*, I. iii.14, kjer je omenjeno, da je Idandra (*idam vashyati*, tisti, ki vidi to, tisti, ki vidi Ne-jaz) ime vzvišenega Išvare, in da se to spreminja z Indro.). "Jaz sem Prana," in zakaj Prana? Zato ker je Išvara, darovalec življenja vsem stvarem, in življenje, dih na fizični ravni, tu poimenovan Prana.

Zato se v jogi Prana pogosto uporabi zato, da vključuje vse življenjske energije univerzuma, tako da pranayama dejansko ni nadzor fizičnega diha, ampak vseh življenjskih energij, ki so vse podrejene Jazu.

Pojdimo s tem naprej. Za njen odnos do Elementov in Dev pravijo, da je Prana petorna, da se deli, tako da govorimo o petih Pranah. Resnično; na fizični ravni je petorna, razdeli se na pet vej, vendar je še vedno eno življenje; je kot en vir, ali izliv, ki pošilja svojo vodo v različne kanale, od katerih je vsak drugačen, čeprav je voda ista. Prano imenujejo z različnimi imeni, kakor imenujete z različnimi imeni vode, ki tečejo po različnih kanalih; reke lahko imenujete Ganges ali Brahmaputra ali Ind, vendar so vse le voda s Himalaje; tako se tudi Prana, ki se razdeli na pet delov, imenuje z različnimi imeni, ko je razdeljena, čeprav z enim samim imenom, ko to razumemo: “Ko je dihanje, se imenuje življenje; ko govorimo, je govor; ko gledamo, je vid; ko slišimo, je sluh; ko mislimo, je um” (Komentar k *Brhadar*, I. iv.6). Zaradi tega razloga se v Upanišadah čuti pogosto imenujejo Deve, kar nas stalno spominja na to, da življenje proizvaja oblike in ne oblike življenje. Ena stvar ima številna imena. Ena Prana v vseh teh. Povedano nam je, da so čuti aktivni le takrat, ko je tam Prana. V *Chhandogyo-panišadi* je zelo prefinjen prehod, ki ga bom povzela zelo na hitro, da bi ponazorila odnos med Prano in čuti. Organi so se prepirali za nadvlado in vsak je izjavljal: “Jaz sem glavni;” šli so k Prajapati in vprašali: “Kdo je glavni?”, njen odgovor pa je bil: “Tisti, ki, če izgine, zapusti nemočno telo, tisti je glavni.” Nato je govor zapustil telo, a to je živelo naprej kot nemo; nato je odšel vid, in telo je živelo kot slepo; odšel je sluh, in telo je živelo kot gluho; odšel je um in telo je živelo kot otrok ali idiot; nato se je k odhodu namenila Prana; in “kot čudovit konj, ki poruši, izpuli količke, s katerimi so pritrjene njegove noge, tako je Prana odstranila vse organe čutov,” in ti so zavpili: “O, Gospod, ti si največji; prosimo te, ne odhajaj, ostani na svojem mestu.” In eden za drugim so šli k Prani in potrdili, da svoje posebne lastnosti dolgujejo le Prani (*Loc.cit.* V. i.6-15). Kajti oni vsi so Prana in brez Prane nihče od njih ne more živeti.

Kakšen je odnos Prane do Jivatme? Videli bomo, da je dejansko on sam. Prana, ki je v vas, je dejansko vaš Jivatma, vaš resnični Jaz. Zato sem imenovala nižjo manifestacijo Pranatma. Vsak čut je Prana izločila iz ene od zmožnosti inteligence, ene od zmožnosti trojne Atme, zmožnosti, ki pripadajo Jnanashakti, in jo Prana spremeni v moč, preobrazi v Kriyashakti. Objekt čuta je umeščen zunaj kot nepopoln element in vključuje aktivnost tega posebnega čuta, kar se zgodi z vsemi zmožnostmi trojne Atme. Potem, je rečeno, da Prajna, znanje, ki se je namestila na vsakem čutu, živi in deluje v svetu ter pozna vse objekte. (Povzeto po *Kaushitikibrahmana*, iii.5-7). Vse znanje počiva v trojni Atmi, ki je resnično Jnanashakti.

Prana je izločila zmožnosti in jih spremenila v shakti, moč; in zapisano je, da je resnična Prana istovetna z Atmo (*Kaushitikibrahmana*, iv.19); kajti Prana je Atma, z imenom Prajna: "Prana je Prajna, in Prajna je Prana (*Ibid*, iii.3) Ni razlike, kot le v obliki manifestacije. Ko Prana to izvrši, potem je rečeno, da Jivatma prebiva v telesu: "O, Maghavan, smrtno res je to telo, prepojeno s smrtjo; tega nesmrtnega in breztelesnega Jaza prebivališče" (*Chhandogya*, VI. xii.1). Preko Prane trojna Atma prebiva znotraj nas. Preko Prane trojna Atma deluje znotraj nas. In tako je zapisano, da so vsi telesni čutni organi dejansko ustvarjeni z voljo Jaza, da izkuša stike z različnimi oblikami materije: Jaz si želi videti, slišati, govoriti, vonjati, misliti, in zato so nastali organi (*Ibid*. 4). To je red evolucije; ni Jaz proizvod telesa, ampak je telo zgradba, ki je nastala z močmi, ki so inherentne v Jazu; vsaka manifestacija v tem smrtnem svetu, v tem svetu, ki je prepojen s smrtjo, je rezultat volje Jaza; to je resnica. Nič ni v vas, kar ni iz trojne Atme; nobena moč, nobena misel, noben čutni organ, vse nastaja le z njegovo voljo, kajti on se želi manifestirati, želi uživati. In tako je zapisano: "Iz Jaza je rojeno to življenje."

Neizogibni rezultat tega študija je vprašanje za vsakodnevno življenje, za urjenje študenta. Jasno je, da v teh organih, ustvarjenih od Jaza, Jaz ne more najti počitek. Ti organi nas ne morejo nikoli zadovoljiti, ko spoznamo, da smo jih ustvarili le zato, da bi služili našemu začasnemu namenu. Jaz je

tisti, ki “vidi nevidno, sliši neslišno, umeva ne-umsko, pozna neznano. Ni drugega, ki bi videl, kot le on. Ni drugega, ki bi slišal, kot le on. Ni drugega, ki bi umeval, kot le on. Ni drugega, ki bi poznal, kot le on. On je tvoj Jaz, notranji Vladar, nesmrtnen” (*Brhadar*, III. vii.23). Zato nasvet: “Naj si človek ne želi poznati govora, ampak naj spozna govorca. Naj si človek ne želi vonjati, ampak naj spozna tistega, ki vonja. Naj si človek ne želi spoznati oblike, ampak naj spozna vidca. Naj si človek ne želi poznati zvoka, ampak naj spozna poslušalca. Naj si človek ne želi poznati um, ampak naj spozna misleca.” Jaz “je Lastnik sveta, Kralj sveta, Gospod sveta; to je moj Jaz. To naj ve človek” (*Kaushitikibrahmana*, III.?). Ali ni to razumno? Kaj je dobrega v tem, da poznamo le predmete, če je tisti, ki jih pozna, v nas? Jaz je tisti, ki poseduje vse moči, katerega bi morali resnično spoznati.

Na tem razumevanju narave Jivatme, narave človeka, je zgrajena joga, in prava Pranayama so, kakor že rečeno, koraki k samo-poznavanju. Slediti moramo vsem njenim stopnjam, eni za drugo, razumeti eno za drugo, in jih postopno obvladati, dokler ne dosežemo Jaza znotraj nas. Ta Jaz je tisti, ki ga moramo poznati, ki ga moramo razumeti, ki ga moramo uresničiti; in vse oblike morajo umreti, zato ker so minljive, dokler ne ostane le nesmrtni, neminljivi Jaz. To je Pranayama, o kateri govorijo resnični jogiji. “Tisti, ki pravilno prepozna ta Jaz kot Boga, Gospoda preteklosti in prihodnosti, mu ni do tega, da bi se skril” (*Brhadar*, IV. iv.15). Zakaj naj bi se skril? Kako naj bi se skril? On je “Brahman, nesmrten, neustrašen” (*Chhandogya*, VIII. vii.4). Nič ni, česar bi se lahko bal. On sam je vse, in ko to razume, ni nič in nihče izven njega, ni ničesar in nikogar, ki bi se ga bal. Ali mislite, da imate sovražnike? To je vse utvara; obstaja le Jaz, in nič ni zunaj, kar bi lahko bilo sovražnik samo-poznavalca. Ali mislite, da imate preizkušnje, težave, da trpite nepravico in krivico? Nič ni izven vas, kar vam lahko povzroči krivico. Vi ste Jaz; en del vas se bori proti drugemu delu, in oba dela ne vesta, da se borite v samemu sebi, borite z vašimi lastnimi rokami, v vaši lastni glavi. Zaradi utvare je Jaz sovražnik Jaza, in zato ne vemo, da imamo povsod in v vsakem, mi, Jaz, roke in noge in oči. Vse so naše last-

ne in tu ni razlike; tista roka, ki nas skuša udariti, je naša lastna, roka, ki izpolnjuje našo karmo; in ko jo bo izpolnila, bomo svobodni. Ta naša roka udarja po okovih, ki nas oklepajo. Zato je rečeno, da ni prijatelj, ni sovražnik; je le življenje, Jaz, in ta Jaz je “nesmrtni, neustrašni Brahman;” “Brahman, Nesmrtni, resnično, od zadaj, Brahman od spredaj, Brahman z leve in desne, od zgoraj in spodaj, vse-prežemajoč, Brahman celo vse to, najbolj odličen” (Mundaka, II. ii.11).

4. Predavanje - Kolo rojstev in smrti

Bratje,

v prejšnjem predavanju smo preučevali naravo Jivatme; poskušali smo razumeti, kako je bil zasnovan, kakšna je njegova temeljna narava in kakšna je narava upadhis ali teles, v katerih živi, v grobih in subtilnih svetovih. V tem predavanju bomo, zato da bo predmet teh predavanj zaokrožen, poskušali slediti Jivatmi skozi njegovo človeško stopnjo, ob spominjanju, da je za njim pod-človeška stopnja, skozi katero se je povzpel, ob spominjanju, da je pred njim nad-človeška stopnja, h kateri se bo neizogibno povzpel. Naše delo je zato slediti človeškemu prehodu; da poskušamo razumeti naravo tega "kolesa rojstev in smrti," s katerim je Jivatma povezan med svojim dolgim človeškim življenjem; da ugotovimo, kje se obrača, zakaj se obrača in kako; da poskušamo razumeti, kako je mogoče vezi, ki vežejo Jivatmo zrahljati, potrgati; da pogledamo, kakšne sprememba nastopi v Jivatmi, ko se vezi potrgajo, ko se zrahljajo okovi; in na koncu, da poskušamo razumeti, kakšna so sredstva za rahljanje, kako ta Jivatma, ki je vezan na kolo, izrazi svojo inherentno svobodo, svobodo, ki je njegova, kajti on je Brahman. Tako se bo gibalo naše razmišljanje.

Opazimo lahko, da se v *Upaniṣadah* beseda “kolo” ponavlja vedno znova in znova, ker željijo študentu sporočiti, da obstaja neprestano ponavljanje določenega zaporedja dogodkov. Tako kot se kolo obrača in obrača in tako kot je vsak njegov del v določenem trenutku na najvišjem delu in tako kot se katerikoli njegov del, ki ste ga izbrali, povrne na tisto mesto, kjer ste ga prvotno opazovali, tako se odvijajo rojstva in smrti na tem kolesu, ki se imenuje Brahman. Kajti beremo lahko: “Na tem neskončnem kolesu Brahmana, prebivališču vseh bitij, potuje Hamsa z različno mislijo o Jazu in Vladarju (*Shvetashvatara*, i. 6). Šri Šankaračarja obravnava to besedo *Hamsa* tako, da jo izpelje iz stavka, ki preveden pomeni nekoga, ki potuje po cesti. Zato boste včasih naleteli nanjo, prevedeno v smislu tistega, ki potuje ali roma - Romajoči Jaz. Globlji pomen je ta, da je Jaz Hamsa, “jaz,” Aham - objava združenosti posebnega “jaz” z Univerzalnim “jaz.” In beseda romar je za nas dovolj primerna, kajti ta posamezni “jaz” potuje iz svoje posameznosti k univerzalnosti univerzalnega “jaz.” In Jaz je Hamsa, ki nenehno potuje po neskončnem kolesu Brahmana, ki je univerzum.

V zvezi s tem vrtečim se kolesom, je nekje drugje zapisano, da se vrtili z Bogom in v Bogu; da se vrtili s sijajem Vzvišenega in ne zaradi svoje lastne narave: “S sijajem Vzvišenega se vrtili kolo Brahmana” (*Shvetashvatara*, vi.1). In zapisano je tudi, da je Vzvišeni tečaj, okoli katerega se vrtili univerzum (*Ibid.*, 6) Tako imamo idejo o nenehni revoluciji vseh stvari, ponavljajočem se zaporedju, univerzumu, ki se vrtili zaradi božanskega impulza, ki temelji na božanski naravi; in na to kolo univerzuma so vpete romajoče duše; vpete, ne s svojo lastno naravo, ki je svoboda, ampak z nosilci, v katere so vstopile zaradi pridobivanja izkušenj. In vedno se vedno se moramo spomniti, ko govorimo o vezanosti, da so le nosilci tisti, ki so vezani. To je tako, kot da bili okovani, ne z vašimi udi, ampak z vašimi oblačili; resnično realna vezanost za vse praktične namene, kajti lahko rečete, da ste okovani, pa vendar, ko analizirate, niste vi tisti, ki ste na ta način vezani. Zato, dejansko, naši popotniki, romarji, niso vezani. Ne morete vezati Jivatme bolj, kot lahko vežete sončni žarek; toda senca, ki jo pušča sončni žarek, ta je tista,

ki je vpeta na kolo rojstev in smrti. Z razumevanjem tega, da je vezana le senca, lahko postopoma začutite svojo lastno inherentno svobodo, ter se prepoznate kot svobodni.

Kje se vrti kolo rojstev in smrti? Vrti se znotraj širšega kolesa univerzuma, o katerem smo pravkar govorili in katerega obrati se odvijajo znotraj meja treh svetov. To je naslednja točka za pomnjenje. Zaporedje rojstev in smrti se odvija le v treh svetovih, ki so nam znani kot Triloka. *Upanišada* pravi: “Resnično obstajajo trije svetovi, svet človeka, svet Pitrs, in svet Dev” (*Brhadar*, I. v.16). To so trije svetovi. Svet prepojen s smrtjo, to je svet ljudi, Bhurloka. Svet, ki se imenuje vmesni svet, v katerem, kakor je zapisano, lahko človek, Jivatma, vidi na eni strani svet ljudi in na drugi strani svet Dev (*Ibid.*, IV. iii.9). To je svet Pitrs, Bhubarloka. In nato tretji, nebeški svet, svet Bogov, tretji svet, Svargaloka. Nad temi tremi svetovi ima moč smrt. Spomnite se, kako je Nachiketah, ko je videl Yamo, in ko mu je ta ponudil vsa veselja sveta, z vsem, kar lahko ponudijo, sinove in vnuke, govedo, slone, zlato, konje, dolgo življenje, kraljevanje, in šel še naprej in ga prosil naj vzame nebeški svet in vsa njegova veselja, kako ga je Nachiketah vprašal, ali na svetu in v nebesih ne kraljuje že on, ter mu nato vrgel v obraz vsa ponujena veselja, kot prepojena s smrtnostjo (*Katha*, ii.23-28). Kralj Yama ni mogel zanikati, da se je tudi nebeško življenje, četudi daljše kot zemeljsko, še vedno končalo s smrtjo, da se njegovo kraljestvo resnično razteza tako preko nebes kot preko zemlje, pa vendar ni mogoče najti nobene trajnosti v kateremkoli svetu, preko katerega se razteza njegova oblast, in da so vsi njegovi darovi obarvani s prehodno naravo njihovega življenja. V teh treh svetovih se obrača kolo rojstev in smrti. Mi teozofi o njih govorimo kot o fizični, astralni in mentalni ali devachanski ravni.

Za trenutok se moramo ustaviti na tej zadnji, mentalni ravni, kajti na njej se nahaja ločitvena linija, ki je povezana z ponavljanjem rojstev in smrti. Kot veste, je vsaka raven razdeljena na tri in štiri, na sedem pod-ravni. Sedaj nimam časa, da bi se posvečala njim in njih pomenu, tako da bom mimogrede povedala le eno pomembno stvar; ko Jivatma osvoji raven, tri in štiri

zamenjajo mesta. Najprej so tri zgoraj in štiri spodaj, trojica je nad četverico. Toda, ko je raven osvojena, ko človek preide v stanje, ko ni več pod nadvlado ravni, ampak on vlada njej, srednja pod-raven zapusti nižje in se pridruži višjim, tako da je sedaj trojica spodaj in četverica, Tetractys, zgoraj, in jo obvladuje. Ta ideja vam lahko namigne, zakaj so na tej ravni tri spodaj - zemlja, tekočina ali voda, in plin, ter štiri zgoraj - etri; neotipljivi, nezaznavni, nevidni. Na zemeljski ravni je bila točka obrata že dosežena in zato so tu štiri zgoraj, tri pa spodaj; in ves bodoči napredek znanosti je odvisen od učenja in razumevanja narave in sil etrov fizične ravni; ker so tri tako-rečeno že za nami in njihovo delo v dobršni meri opravljeno.

Toda na mentalni ravni je drugače; arupa podravni so tri, rupa pa štiri; kolo rojstev in smrti se ne dotika zgornjih treh, arupa, brezobličnih. Ego v svojem lastnem telesu ostaja nedotaknjen od rojstev in smrti, to manasično telo, ki ostaja skozi cikel. Ne razgradi se ob dotiku smrti, kar velja za tri nižje - mentalno, astralno in fizično. Ta tri, in le ta tri, so podvržena rojstvu in smrti. "Smrt" ne pomeni le smrt na fizični ravni, ampak smrt na treh zaporednih ravneh; na vsaki se telo, ki ji pripada, po smrti razgradi in ohrani le en delec, permanentni atom, v katerem se ohranja izkušnja telesa. Kolo se tako obrača v treh svetovih.

Zakaj? in kako? Zakaj - zato ker ima vsak svet svojo lastno funkcijo v razvijanju Jivatminih moči in oblikovanju teles, skozi katere se te moči izražajo; spomnimo se, da so ta telesa senca, za katero je Jivatma sončni žarek. Na najnižji ravni, v svetu fizične materije, se poseje seme; v drugih svetovih se zbirajo izkušnje. Le na tej ravni je za večino človeštva zavest razvita do točke, na kateri je jasna, določna, natančna, kjer so obrisi popolnoma jasni, kjer so predmeti ostro ločeni od drugih predmetov, kjer ni nejasnosti, ne zmedenosti obrisov, kjer je vse oblikovano, določno, jasno. Na zadnji ravni materije, kjer je delitev največja, mora biti ta natančnost določanja pridobljena s popotovanjem, romanjem. Zato je ta popotnik prišel sem. Prišel je zato, da bi z delitvijo moči, z odevanjem vsake od teh v materijo, s spremembo vsakega Jnanashakti v Kriyashakti, lahko dosegel to jasnejšo določ-

nost in popolno natančnost. On je tu zaradi tega in zaradi zbiranja izkušenj, ki jih bo uporabil za rast in razvoj v naslednjih dveh svetovih.

Iz tega sveta odide s smrtjo in tako vstopi v naslednji svet, astralni svet, Bhuverloka, katerega višji del je svet Pitrs, nižji pa svet Pretas ali Kamaloka. Kaj počne tam? S seboj nosi, v svojem spominu, celotno življenje, ki ga je preživel na fizični ravni - zakaj nosi s seboj spomin, bomo jasno spoznali čez trenutek - in začne preučevati rezultate tega, ker je naredil na fizični ravni. To je svet, v katerem se pokažejo rezultati nižjih aktivnosti, iz katerih pridobi del sadov iz semen, ki jih je posejal med zemeljskim življenjem. Tu izkuša precej grenko bolečino kot posledico norosti, nevednosti, zlega ravnanja v smrtnem svetu, tako da Kamaloka igra dejansko kar veliko vlogo v njegovem zgodnjem šolanju; številne osnovne lekcije najbolj učinkovito prepozna v tej grenki šoli. Saj vsako živalsko hrepenenje, ki ga je gojil med zemeljskim življenjem, ostaja pri njem kot hrepenenje, ki ga ni mogoče zadovoljiti v Kamaloki in kot nenehna muka vse dotlej, dokler ne odmre zaradi pomanjavanja zadovoljitve. Tako se uči, da mora nadvladati žival v sebi, da ga ne bo mučila po smrti telesa. Ko nakopiči ta del izkušnje, preide v Pitrloko, miren in srečen kraj bivanja, nato pa v tretji svet, Svargaloko. Tam ima na voljo kot nosilec zavesti le svoje mentalno telo, z vsem, kar to vsebuje, spomine na preteklost, misli, čustva, plemenite želje, vse tiste aktivnosti, ki ustvarjajo naše zavestno mentalno življenje v treh svetovih; to so njegove posesti v svetu Dev. In tam, ko se ozira v preteklost, začne delovati za prihodnost. Spreminja svoje izkušnje v sposobnosti, ki jih bo izražal v naslednjem življenju na fizični ravni. Obdeluje svoje misli v moči notranjega življenja, tako da izkušnje postajajo moči. In, ko je vse to končano, ko je vsak klas v fizičnem svetu posejane žetve požet, ko so bili sadovi zaužiti in ne ostane nič, kar Jivatma ne bi asimiliral, potem zavrže izpraznjeno mentalno telo, školjko, odpadek, ki mu ne služi več, in vnese vse rezultate v svoj trajni nosilec, resnično manasično telo, medtem ko se sedaj neuporaben nižji nosilec razprši in povrne v zbiralnik miselne snovi, mentalne materije. Le rezultati mentalnih izkušenj so vneseni v posodo, Karana Shariro, Atme. Ta-

krat nastopi čas za ponovno rojstvo v fizičnem svetu, tako da se prebudi želja po življenju v tem fizičnem svetu. Ichchha, želja po fizičnem življenju, je impulz, ki potisne drugo, novo mentalno telo v novo astralno telo, zbrano okoli njunih ustreznih permanentnih delcev, ter nato v fizično telo, ki je pripravljeno za svežo setev, za novo pridobivanje izkušnje. Tako je delovanje kolesa v vsakem od treh svetov, trpljenje ob posledicah zlih izkušenj in veselje ob sadovih izkušnje kreposti, ki je bila asimilirana za polnejšo in bogatejšo setev ob povratku na zemljo. Takšno je logično zaporedje, takšna je vrednost vsakega od svetov, v katerem se obrača kolo.

Ko enkrat spoznate mesto, ki ga ima vsak od teh v evoluciji teles, pri razvijanju moči Jivatme, boste razumeli modrost, ki je zgradila tri svetove in uporabnost obračanja kolesa v vsakem od njih. Zato nujnost rojstev in smrti; vsaka smrt je prehajanje iz sveta. Toda "smrt" v nižjem svetu je "rojstvo" v višjem, kajti rojstvo in smrt sta relativna pojma. Mi umremo v tem smrt-nem svetu zato, da bi se rodili v svetu Pretas in Pitrs; mi umremo v Pitrloki, da bi se rodili v svetu Dev; mi umremo v tistem svetu Dev, da bi se zopet rodili v tem smrtnem svetu. To naše prehajanje je ponavljajoča se smrt v svetu, ki ga zapuščamo, in ponavljajoče se rojstvo v svetu, v katerega vstopamo. Rojstvo in smrt sta le frazi, ki ju uporabljamo, da naznačimo zaporedje izkušenj v treh svetovih.

Za trenutek si pogledjmo najnižji tip človeka, Jivatmo, ki je prešel skozi izkušnje v mineralnem kraljestvu, v rastlinskem in živalskem kraljestvu, in se je sedaj rodil kot človeško bitje. Njegove intelektualne moči bodo zelo malo razvite, kajti le v človeku, tako je zapisano, se Išvarin aspekt Chit izrazi v vsej polnosti; in prav ta aspekt je potrebno sedaj v polnosti razviti. Narava Jivatme, kot odseva Išvare, je, kot vemo, trojna. Jnana je aspekt vedenja; Ichchha je aspekt volje-želje in Kriya aspekt delovanja. Spoznati moramo, da ti aspekti pripadajo sončni svetlobi in se jim ni mogoče odpovedati. Ko vam je rečečo, da uničite željo, ne uničite Ichchho, ki je del narave Jivatme in ustreza Ananda aspektu samega Saguna Brahmana. Ko vam je rečeno, da uničite blodeče misli, um, ki je Radža čutov, ne uničite Jnane, ki ustreza

aspektu Chit Brahmana. Ko vam je rečeno, da uničite delovanje, ne uničite Kriye, ki ustreza aspektu Sat Brahmana. Kaj torej naredite, ko uničite senco v nižjem svetu, zato da bi lahko sončna svetloba svetila neomadeževano. V senci počiva utvara; v senci počiva Avidya, ki oslepljuje Jivatmo za njepovo lastno resnično naravo. To razliko med višjim in nižjim moramo imeti stalno pred očmi, tako da bo, vsaj intelektualno, pot bolj jasna in na videz kontradiktorne trditve v *Upanišadah* dosegle spravo. Kajti, omenila sem vam, da Jaza ne moremo doseči z znanjem, sedaj pa vam bom govorila, da moramo Jaz odkriti z razmišljanjem. In vi boste postali strašansko zmedeni, razen če se ne boste spomnili na princip sončne svetlobe in sence in boste sposobni uporabiti ta princip na vsaki vaši naslednji stopnji in uničili vsako senco šele potem, ko se začnete istovetiti z njeno sončno svetlobo. Nastopila bo stopja, ko je vsaka sončna svetloba videti kot senca še višje svetlobe, vse dokler ne dosežemo samega Išvare; toda ta stopnja ne meni ne vam še dolgo ne bo dostopna; te stopnja ni razložena, kajti mi je ne bi mogli razumeti v tej nižji senci, v kateri prebivamo, teko da je za nas sončna svetloba Jivatme, in to oblačilo teles senca, ki jo moramo vsi razumeti in preseči.

Oglejmo si sedaj primer Jivatme, ko živi v divjaku. On je vse to, kar je v vas, vse to, kar je v Rišiju. Vendar pa ne more izraziti nobene od svojih moči, zaradi gostote materije, ki ga obdaja. Kaj lahko naredite z njim? Naučiti se mora, da se bo prepoznal kot Brahman. Vendar se v sedanjem stanju ne more prepoznati kot Brahman, v najbolj grobi Mayi od vseh, v kateri se Jivatma istoveti s fizičnim telesom in pravi: "Jaz sem to telo. Jaz govorim, jaz jem, jaz pijem, jaz uživam vse funkcije telesa; to telo sem jaz." In, če mu rečete: "Ti nisi telo," bo preprosto strmel v vas. Spomnite se, kako sem vam enkrat citirala zelo lepo ilustracijo Charlesa Darwina o razliki med idejami divjaka in civiliziranega človeka in zvezi z besedo "dobro," ki ima za civiliziranega človeka moralno konotacijo, medtem ko ima za divjake zgolj fizično. Divjak je pojedel svojo ženo, in ko mu je bilo rečeno, da ni bilo "dobro," da je pojedel svojo ženo, je odvrnil, da je bila - kot hrana - izjemno "dobra." Zato je povsem nekoristno, če takemu človeku govorimo, da je

Brahman. On se mora vrteti na kolesu. On ubija, ropsa, živi neurejeno spolno življenje, misli, da ni nič narobe, če sledi svojim željam; on ne čuti kesanja, ker nima ideala za pravilno. On ne more prepoznati neke stvari kot napačne, ker ne pozna ničesar kot pravilno. On ne more razumeti, da je zadovoljevanje njegovih fizičnih hrepenenj žalitev za njegovo višjo naravo, kajti za njega je "višja narava" beseda brez pomena, brez smisla. Kako naj se potem uči, da je Brahman? On ubija in ubija in ubija in na koncu je sam umorjen, iz maščevanja zaradi ubojev, ki jih je opravil. V naslednjem svetu divja proti svojemu ubijalcu, saj so mu onemogočena vsa uživanja, ki si jih želi, tako da mu želi v povračilo škodovati; vendar ne more, njegovega telesa ni več. Na voljo nima instrumenta, s katerim bi se ga lahko dotaknil. Njegova jeza je nemočna, njegovo ogorčenje nekoristno, zato začne kmalu v njem delovati klica uma in on razumevati. Ne takoj. Vedno znova in znova, skozi številna življenja, mora še vedno ubijati in biti ubit, dokler, končno, se vanj ne vtisne predstava o tej uporni naravi: "Ubit sem bil zato, ker sem ubijal." Odkrije povezavo. Spozna, da je naredil napako, ker je ubijal, da je bila to zmota, zaradi njegovega lastnega sebičnega stališča, in da so tisti, ki ubijajo, tudi sami ubiti; in nato se uči te lekcije v ponavljajočih se grenkih izkušnjah, z obračanjem kolesa, in misli: "To je rezultat tega, kar sem počenjal." Tako se v njegovo mentalno telo vgradi predstava, da je ubijanje nezaželeno, da onemogoča srečo, skrajšuje življenje ubijalca, da je "napačno;" ta predstava se prenese v Karana Shariro in nato vgradi v naslednje mentalno telo, tako da v možganih odseva vrojena ideja, da je ubijanje napačno, ideja, ki se hitro odziva na učitelja, ki prepoveduje ubijanje. To je tisto, kar je pridobil v tem obratu kolesa - moč videti, da je določena stvar napačna, ko mu jo predstavijo od zunaj. To je razlika med vašimi otroci in otroci divjakov. V novem telesu so oboji nevedni. Vsi se morajo naučiti "to je pravilno," "to je napačno," od zunaj. Vendar pa se en otrok odziva na učenje, zaradi znanja in izkušnje, ki jo je prinesel s seboj, medtem ko se drugi ne more odzvati. S prvim se vam ni potrebno prepirati o zadevi. Vi jo vidite. On jo vidi. Vendar pa jo vidi le zato, ker je prehajal skozi izkušnjo, ki je bila napačna, vedno znova in znova. Otrok divjaka je ne vidi

in se nanjo ne odziva, tako da bo z vami razpravljala in se prepirala, kajti njegova izkušnja je preveč omejena in nezadostna, da bi se vtisnila na novo mentalno telo. Na ta način so povezani svetovi in na ta način najdejo razvijajoče se moči Jivatme vse boljše in boljše organe, v novih telesih, v enem rojstvu za drugim.

Ustavimo se za trenutek pri tem elementu narave, za katerega sem rekla, da boste pri njem na videz lahko zaznali protislovje. Poglejmo najprej željo. Odstraniti moramo vse moči narave želja; zato je človek potopljen v svet poln predmetov, ki prebujajo želje, tako da ob njihovem izkušanju občuti ugodje in bolečino. Te izkušnje vplivajo na ponovno rojstvo, kajti zapisano je: “Kdorkoli, ki si ob razmišljanju o oblikah te želi, se s svojimi željami ponovno rodi” (*Mundaka*, III. ii.2). Rečeno je, da je človek “oblikovan po želji,” da ga oblikuje želja, in, da človekove želje človeka pripeljejo na kraj, kjer bo našel oblike, ki zadovoljujejo te želje. Kajti sama Purusha je iz narave želje. “Ta Purusha,” pravi *Brhadaranyako-upanišada*, “ima željo za svojo naravo.” On se naveže na predmete sveta, ki si jih je sam prilastil, in ko dospje do zadnjega od svojih del, ki jih je izvedel, ga ti spremljajo iz enega sveta v drugega, tako da tisti, ki si želi, potuje iz sveta v svet (*Brhadar*, IV. iv.5,6). Tako dolgo, dokler obstajajo te želje, želja pa je, kakor smo rekli, narava Purushe, tako dolgo mora potovati iz sveta v svet. Kako naj se potem izogne temu nenehnemu popotovanju, če mora tja, kamor ga vodijo njegove želje? Kajti spomniti se moramo, da ga želje po astralnih stvareh, ali po Svargaloki, vodijo v astralni svet, ali v nebesa, prav tako, kot ga želje po fizičnih predmetih vodijo nazaj na ta svet; želje po predmetih v astralnem svetu vežejo z močnejšimi okovi, so bolj subtilne, kot tiste, ki nas vežejo tu; in če si želimo veselij v nebesih, veselja Dev, naslade sveta Svarga, so te še močnejše, še subtilnejše; in z vsemi temi smo vezani na kolo rojstev in smrti. Zato je v *Katho-upanišadi* zapisano: “Ko vse želje, ki so se zatele v srce, popustijo, takrat smrtni postane nesmrtni ... ko se vse vezi srca potrgajo, takrat smrtni postane nesmrtni” (*Katha*, vi.14,15). In tako začenjamo spoznavati, da se moramo na nek način želja otresti; toda kako naj to naredimo ob Purushi,

ketere narava je želja? Vse želje morajo biti uničene, razen želje po Jazu. Ta želja mora ostati, kajti ta je po naravi Jaz. Ljubezen do Jaza zaradi nje same po sebi je sama njegova resnična narava; in ta ostaja na sončni svetlobi, ko vse sence želje po nižjih svetovih izginejo. Želje, ki jih poznate tu, pripadajo telesom in preidejo s telesi; želja po Jazu ostaja vedno, in prav z njo, ki nas vodi do samo-uresničitve, postanemo nesmrtni.

Ozrimo se na aspekt Jnane, ki se tu manifestira kot um, aspekt zavesti v mentalnem telesu. "Človek," je zapisano, "nastane z mislijo" (*Chhandogya*, III. xiv.1). Kajti vsak aspekt Jaza je ustvaril svojo lastno obliko. Zato je človek z "željo ali z voljo oblikovan" in "z mislijo oblikovan," pa tudi "z delovanjem oblikovan." In spomnili se boste, kako je ta prehod v zvezi z mišljenjem zaokrožen: "Človek je narejen z mislijo. To, kar misli v tem svetu, to postane v naslednjem svetu. Zato naj misli o Brahmanu." Pravilno mišljenje je pot do trganja vezi, ki so spletene z napačnim mišljenjem. Tako dolgo kot mislimo o sebi kot o telesu, tako dolgo bomo povezani s telesom; tako dolgo kot o sebi mislimo kot o umu, tako dolgo bomo povezani z umom; tako dolgo kot mislimo o sebi kot o nižjem, bomo ostali v nižjem. Zato bomo tudi takrat, ko bomo mislili o sebi kot o Jazu, tudi postali Jaz; in zato je zapisano, v enem od tistih verzov, ki si ne prizadevajo zмести skrbnega študenta, čeprav so za nepozornega protislovni, in pravijo, da je Jaz skrita narava vseh bitij, ki jo zagleda subtilni intelekt ljudi subtilnega vida; tako da je zapisano: "Nihče ne vidi to z očesom; ampak s srcem, z voljo, z umom, se ga doseže." "Ne, z očesom ga ni moč zajeti, in ne z glasom, z nobenim čutom, ne s tapas, ne rituali; videti ga je mogoče z meditacijo, neločeno, ko je intelekt očistila bistra modrost. Ta subtilni Jaz lahko spoznamo z inteligenco, prepojeno s peternim življenjem; vsak um bitij je prepojen z življenji (čuti); v tem, očiščenem, se razodene Jaz" (*Mundaka*, III. i.8,9). Čeprav Jaza ni mogoče doseči z mislijo sence, pa ga je mogoče doseči z mislijo, ko je senca prepoznana kot senca, "in ko Jaz, katerega narava je vedenje," (*Brhadar*, IV. ii.6) sije navzven, neomadežean; zato je nujno, da človek razvije višji um, četudi bo njegov nižji um še vedno njegova ovira in njegov so-

vražnik. Višji um, povezan z Buddhijem, Čistim Razumom, aspektom Modrosti Jaza, lahko spozna Jaz. Dojemite pomen omenjenih verzov, ki govorijo o peterni Prani, ki prežema inteligenco. Kot smo videli v prejšnjem predavanju, je Prana v svojem višjem aspektu Prajna, in ko se umakne iz čutov in vstopi v Prajno, intelekt, ostane nižji, s čuti prepojen um brez življenja. Ko se uresniči Jnana, se razkrije aspekt Modrosti Jaza.

Preidimo na tretji aspekt, aspekt Kriya, aktivnosti, ki se odraža v delovanju. Spet je zapisano: “Tako kot on deluje, tako kot on ravna, to postane” (*Ibid.* iv.5). Jaz se ustvarja v delovanju, tako kot z voljo in z mislijo. In, da bi se znebil okov delovanj, mora prepoznati, da on ni tisti, ki deluje, ampak da je to Jaz, ki deluje v njem. Ko njegova delovanja postanejo žrtvovanja, se uniči njihova vezujoča narava (*Bhagavadgita*, iv.23).

Potem, ko vsaj deloma razumemo teorijo vezanosti na kolo rojstev in smrti, z okovi želje, misli in delovanja, se moramo vprašati: kako naj dosežemo osvoboditev? *Upanišade* nam pripovedujejo o odnosu med snom in smrtjo, in kako človek dejansko ne preneha obstajati, v nobenem od teh stanj. V *Kaushitaki-brahmano-upanišadi* je zapisano, da se, ko v snu človek leži oropan govora, vida, itd., vse njegove sposobnosti umaknejo v Prano in se prenesejo iz teles v drug svet. Ko se prebuja, se, tako kot iskre, ki se razpršijo iz žarečega ognja v vse smeri, iz Jaza razpršijo Prane do svojih številnih sidrišč v fizičnem telesu. Ista stvar se ponovi, ko učitelj in učenec gledata spečega človeka in ga prebudita; učitelj razloži, da, ko človek spi, prebiva na kraju, ki je tenak kot las in razdeljen na tisoče delov - naše “tkivo življenja” - v Prano vstopi govor z vsemi različnimi imeni, vid v vseh oblikah, sluh vseh zvokov, um z vsemi mislimi, da se, ko se prebudi, tako kot iskre, ki se razpršijo iz žarečega ognja v vse smeri, iz Jaza razpršijo Prane do svojih številnih sidrišč. Prodrejo do samih nohtov in las na koži. Tako Atma vstopi v telo in z njo vse Prane (*Kaushitaki-brahmano-upanišada*, iii. 3 in iv.18). *Brhadaranyako-upanišada* pa pravi, da ni res, da speči ne vidi, ne vonja, okuša, ne govori, ne sliši, ne misli, ne tipa, ne ve; kati za jasnovidnega, ki je neuničljiv, ni izgube vida za vidca, ki je neuničljiv, ne izgube drugih čutov,

ker je Jaz edini videc, poslušalec in mislec, in ki, izven fizičnega telesa, uživa v vseh svojih sposobnostih, kot takrat, ko je v njem. Kajti zanj ni drugega, ločenega od njega, v katerem bi počivale te moči (*Loc.cit.*, IV. iii.23-30, povzeto). Prebujanje iz sna je tako povratek Jaza s Pranami. To je simbol prebujanja iz smrti! Kajti ista *Kaushitaki-brahmano-upanišada* nam pravi, da ljudje, ko gledajo na človeka, ki umira, zbrani okoli njega gledajo, kako počasi umira, govorijo: "On ne govori, ne sliši, ne misli," to pomeni, da je vsrkan v Prano, da vse te stvari vstopijo v Prano; govor, oko, uho, um, in ko človek "zapusti to telo, odide skupaj z vsemi temi." V njem so živa vsa imena, vsi vonji, vse oblike; vse to je v njem živo, in, ko zapušča telo, nese s seboj vse, kar ima (*Loc.cit.*, iii.3,4, povzeto). Podobno *Brhadaranyo-upanišada* pravi, da ob smrti Jaz zaseže Prane in vstopi v srce; vhod v srce pa postane svetleč, in Jaz zapusti telo pri očesu ali glavi ali na kakšnem drugem delu. "Ko odide, mu sledi življenje; ko odide življenje, mu sledijo vsa življenja; on postane znanje, on odide z znanjem; modrost, dela in znanje iz preteklosti ga prežemajo." Ko zavrže telo, prevzame drugo, bolj primerno za posebno področje, v katerega se podaja (*Loc.cit.*, iv.1-4, povzeto). Tako kot pri spečem, tako pri tako-imenovanem mrtvem. Ni uničenja za vidca, za poslušaca, za misleca. On je edini, ki resnično vidi in sliši in misli.

Toda ob smrti se odpirata dve poti, Pitryana in Devayana, pot Pitrs in pot Bogov. Ti dve sta zelo skrbno opisani v prehodih, ki jih bom sedaj povzela; najdemo jih v *Brhadaranyaka*, *Chhandogyia* in *Prashna Upanišadi* (*Brhadar*, VI. ii. 2-16, *Chhandogyia*, V. ii., *Prashna*, i.9,10). Vsaka beseda, ki označuje temačnost - dim, oblak, črni teden, itd. - vključuje vezanost na materijo in je uporabljena za pot Pitrs, po kateri gredo tisti, ki se povrnejo v ponovno rojstvo; vsaka beseda, ki nakazuje svetlobo, namiguje na zmagoslavje Jaza in je uporabljena za pot Dev, po kateri gredo tisti, ki se ne povrnejo. Tako dolgo, dokler je človeka oslepljuje materija, tako dolgo mora hoditi po cesti, po kateri se vrača. In ta cesta vodi iz sveta v področje Preta Kamaloke; torej v Pitrloko; iz Pitrloke na Mesec, ki je vhod v Svargo; in prebiva v Svargi, dokler ne použije sad zemeljskih izkušenj; in ko pride čas povratka, Deve

ponudijo “vero,” oživljeno permanentno mentalno enoto v nebeškem ognju; in iz ognja kralja Some se izlušči novo mentalno telo. Deve tega, skupaj z astralnim permanentnim atomom, prenesejo v vodo, astralno raven, tako da se oblikuje novo astralno telo. Deve ga ponesejo na zemljo, tako da postane hrana; kar pomeni, da fizični permanentni atom, ki hodi z vami skozi vsa rojstva in smrti - delec, ki je klica vsakega novega telesa, ki ga boste lahko oblekli, vedno ostaja, in ki s pomočjo Dev pritegne k sebi materiale, iz katerih se oblikuje novo in primerno telo - vstopi na zemljo in preide v neko obliko hrane, s katero vstopi v očeta in z očeta preide na mater, v kateri se izgradi novo fizično telo. Taka je pot, ki nam je načrtana, stopnja za stopnjo, čeprav uporabljene mistične besede lahko povzročijo težave pri razumevanju, če ob njih ni razlage. Taka je pot Pitryana, in nazaj, skozi različne stopnje petih ognjev - ognja nebes, ognja Parjanya, ognja zemlje, ognja moškega in ognja ženske. Tako mora hoditi okrog in okrog, vse dokler hodi po tej poti. Vendar pa obstaja še druga pot, Devayana. Kaj je to? Rekli smo, da to pot opisujejo vse besede, ki pomenijo svetlobo. To so ogenj, svetloba, svetel dan, je severna pot sonca. Človek je v telesu svetlobe in ne v telesu sence; in ko se človek dvigne v žareče telo, Augoeida, potem hodi po poti svetlobe. Senca senci in svetloba svetlobi. Tako dolgo, dokler mislite o sebi kot o senci, tako dolgo morate hoditi po poti sence, dima, oblaka, katerega koli predmeta, s katerim opisujete materialno stran stvari; ko pa se spoznate kot Jaz, ne kot materija, ne kot oblika, potem pripadate strani svetlobe sveta, strani Duha, vsemu, kar je bleščeče, in v telesu svetlobe greste k izvoru svetlobe in se dejansko ne vrnete več.

Takšni sta poti. Kakšni pa so pogoji, ki nas vodijo, da hodimo po eni ali drugi poti? Kajti to je navsezadnje najbolj življenjsko vprašanje, tako za vas kot zame. Stopnje so zelo, zelo jasne; jasne, da, vendar pa ne lahke. Živeti življenje združenosti, spoznati, da ste Jaz, in da je Jaz eno. “Iz smrti v smrt,” kajti “življenje v materiji je smrt!” (H. P. Blavatsky); mi pravimo, da človek prehaja iz rojstva v rojstvo, toda pravi videc pravi, da prehaja iz smrti v smrt. Človek postane nesmrten šele takrat, ko uresniči svojo lastno naravo.

“Kdorkoli vidi v Njem raznovrstnost, se vrača iz smrti v smrt” (*Brhadar*, IV. iv.19). “Iz smrti v smrt se vrača tisti, ki zre v različnost” (*Katha*, iv.11). “Tako kot ogledalo, ki očiščeno zemeljskega, sveti, kot da je narejeno iz svetlobe, tako za tistega, ki je v telesu in je videl naravo Jaza, preneha bolečina” (*Shvetashtatara*, ii.14).

Za to, da bi imeli pogum za dolgi boj v rojstvih in smrtih, *Upaṇiṣada* objavlja, da je “Jaz potrebno spoznati” (*Mundaka*, iii.9). Kajti človek ne more delovati za nekaj, kar čuti, da je povsem izven njegovega dosega, tako da mora najprej pridobiti prepričanje, da je odkritje Jaza mogoče, preden bo stopil na pot, na katere koncu bo osvojil svojo svobodo. Zato predvsem potrebujete notranje prepričanje o Jazu in da ga je mogoče najti. Nadaljnji koraki so v celoti najbolj določno in jasno podani v *Katho-upaṇiṣadi*. Noben človek ne more odkriti Jaza, če ni “zapustil zlih poti” (*Katha*, ii.24). To je drugi korak. Tako dolgo, dokler človek hodi po poti zla in ga ljubi, tako dolgo je zanj Jaz skrit za oblakom, skozi katerega ne more prodreti. On je lahko slaboten, nepopoln, še vedno lahko dela številne napake in se spotika, vendar mora to videti kot spotikanje in kot napake, preden lahko zanj rečemo, da je zapustil zle poti; on mora videti napačno kot narpačno, mora ga prepoznati, ga mora zavreči, mora reči: “To nisem jaz.” In, ko je tako zavrgel zlo, mora podrediti svoje čute, mora osredotočiti svoj intelekt; kajti neobvladani ne more doseči Jaza, ne, niti z znanjem - opozorilo za vsakogar, ki misli, da lahko intelektualna vrednost brez čistosti in samo-kontrole prinese uresničitev Jaza. Človek, ki ni prenehal z zlom, ne doseže Jaza, niti z znanjem. “To oni imenujejo joga, trdna podreditev čutov” (*Katha*, vi.11). Tako tudi *Keno-upaṇiṣada* pravi, da so sredstva za doseganje Jaza “zadržano, obvladano delovanje” (*Loc.cit.*, iv.8). Zadržanost želja; podreditev uma; delovanje za očiščenje telesa; ko si človek tako prizadeva, potem lahko razume korake v svoji lastni naravi, s katerimi se dviga. *Taittiriyo-upaṇiṣada* jih opisuje: “Telo, življenje, um, znanje, blaženost” (*Loc.cit.*, II. viii.). Te besede opisujejo prehod skozi različne stopnje sence na poti v sončno svetlobo. Telo; to mora biti očiščeno, in človek se mora nehati istovetiti s svojim te-

lesom; ko pogleda na telo, mora biti sposoben reči, tako z življenjem kot usti: "To nisem jaz." Nižje življenje, Prana, narava želja; on se istoveti s tem; naučiti se mora, da se loči od tega, od celotne narave želja, in tej naravi želja more reči: "To nisem jaz;" in ponovno mora to reči tako z življenjem kot z usti. Nato se mora naučiti reči vedno blodečemu in potepuškemu umu: "To nisem jaz;" in tega se mora naučiti s koncentracijo, z meditacijo, z osredotočanjem misli, ter se tako osvoboditi svojih vezi. In nato pride na vrsto telo znanja, kakor ga imenujemo, Buddhi, Čisti Razum; temu se mora naučiti reči: "To nisem jaz," četudi tako velikemu kot je. Takrat doseže telo Atme, Aham, ki je mesto veselja; in celo temu mora reči: "Tudi to nisem jaz," kajti "jaz" mora oditi. Pride čas, ko pravi le: "Jaz je vse." In na podoben način te obrise v *Taittiriya* opisuje tudi *Katho-upanišada*: "Naj si modri podredi svoj govor z umom (manas); svoj um naj si podredi z razumom (buddhi); in svoj razum naj si podredi z velikim (atma); tega pa naj podredi miroljubnemu (monadi)" (*Loc.cit.*, iii.13). Višji od Monade je le Išvara, Purusha; "potem nič več ni višjega od tega; On je zadnja meja, On je vzvišeni cilj" (*Ibid.*, ii;II.). To so stopnje. Osvobodite se čutov, tako da se istovetite z umom. Nato zavrzite um tako, da se istovetite z Buddhijem, z Razumom. Nato zavrzite Buddhi in se istovetite z Atmo. Zavrzite kot senco celo to in se istovetite z Monado, resničnim Jivatmo. In nato, ko odvržete vse to, se istovetite z Išvaro, Vzvišenim. Zapisano je, da, ko človek uzre Išvaro "doseže najvišjo istovetnost" (*Mundaka*, III. i.3).

Sedaj vidite, zakaj je rečeno, da Jaz dosežemo z mišljenjem, pa tudi ne z mišljenjem. Učinkovito mišljenje je misel, ki se istoveti z življenjem in ne z obliko. Zato ne sme biti govorjena, ampak živeta; in kaj to navsezadnje pomeni? To pomeni, da v telesu živimo, kot da bi bili brez telesa; da so vsa gibanja zunanjih predmetov, ki ležijo okoli nas, ki nam dajejo veselje in žalost, ugodje in bolečino, ki povzdigujejo in ki tlačijo, ki opogumljajo in ki grozijo, da ta izgubijo vsako moč, kajti mi izgovorimo z našim življenjem in ne z našimi usti: "Čuti niso jaz sam, jaz nisem oni." V zvezi z umom je povezan rek, da misli, ki vznemirjajo in žalostijo, misli, ki opogumljajo in

razveseljujejo, da igro uma, veselja intelekta, vzhičenje intelektualnega ustvarjanja in sijaj domišljajske moči, zavrremo: “Te niso moje; ne morejo me pretresti, ne morejo me pritegniti, ne morejo odbiti.” Mnogi so dosegli stopnjo, na kateri lahko rečejo, da jih stvari ne privlačijo več, a le redki so tisti, ki lahko rečejo, da jih nič več ne odbija, in da jim ni potrebno nič odbiti ne pritegniti. Kajti odbojnost je prav tako vez na jaz kot privlačnost, in dokler vas odbija katerakoli živa stvar niste svobodni. Še vedno ste, zaradi odbojnosti, pod nadvlado zunanjih predmetov; niste se še prenehali istovetiti z njimi.

Tako si, korak za korakom, prizadevajte prodreti v vaš Jaz, in če boste začeli z iskanjem, začnite z vsakodnevnim življenjem. Vi imate jezik, vid, sluh. Obvladujte jezik in ne dovolite mu, da bi kdajkoli spregovoril neprijazno in neresnično besedo; ne otdrite jezika, ne ostrite kritičnosti, ne poskušajte presojati svojega brata, ne poskušajte obsojati. Govor je moč Jaza, in ta je degradiran in prostituiran, ko je pod nadzorom zunanjih predmetov in ko ga usmerjajo privlačnosti in odbojnosti nižjega sveta. Izpopolnite oko in uho, učite oko, da bo videlo Jaz in ne Mayo, ki ga omejuje. Prodrите skozi Mayo, ki obdaja vaše brate in poskušajte uzreti za njo Jaz, ki “ustvarja svojo lastno pot, v skladu z Besedo.”

Bratje moji, mi presojamo pot drugih, veliko bolje kot sebe usmerjamo na našo lastno pot in poskušamo po njej pravilno hoditi. Ko rečem, da moj brat hodi po napačni poti in da ga je potrebno zaradi tega prezirati in obsojati, ali ne vidim le zunanje in ne notranje? Njegov Jaz lahko pozna tisto pot, ki je za mene napačna, pot, ki mu je potrebna, da bo pridobil izkušnjo, ki mu manjka. Morda potrebuje to izkušnjo, ker je vezan in ne svoboden, in morda Jaz izbira to pot, da bi lahko pridobil to izkušnjo, ki bo potrgala neko vez, ki ga še veže. Zato, čeprav lahko rečem, da je taka in taka stvar napačna in degradirajoča, pa ne morem reči, da Jaz hodi po napačni poti. Kajti, četudi ga slepi Maya, je Jaz neomadeževan; on zavrača tako zlo kot dobro in prevzema vse sadove izkušnje, ki si jo je pridobil za svoje lastne namene, ko stopa po svoji lastni poti.

Preden začnete z velikimi stvarmi, najprej opravite te drobne, kajti čemu služi govorjenje o višji poti, če nismo naredili korakov na nižji? Zato je zapisano: "Naj človek preneha hoditi po zlih poteh." Dokler tega ne naredi so njegove oči slepe in ne more videti. Človek mora obrzdati svoj jezik. Tisti, ki rad posluša neprijazen kritikizem in kruto opravljanje, in ki ne vidi Jaza v vsem, ne more pričakovati, da bo odpadla senca in da bo postala slava Jaza nekoliko bolj vidna. Zato ne bom končala s tem vprašanjem, ki ga imajo mogoče nekateri za preveč metafizičnega in nepraktičnega, preden ne bom pokazala, da prava praktičnost prihaja iz metafizičnega, da iz pravilnega mišljenja prihaja pravilno življenje in iz pravilnega razumevanja pravilna ljubezen. Dejansko, najbolj resnično razmišljanje pomeni resnično življenje, in če sem vam vzela čas, ob tej priložnosti, zaradi, tako imenovanega, nepraktičnega vprašanja, je to zato, ker verjamem, da po naravnem redu iz subtilnega prihaja grobo in ne iz grobega subtilno. Ne prihaja iz pravilne prakse pravilno mišljenje, ampak iz pravilnega mišljenja prihaja pravilna praksa. Pravilno prepričanje je izredno pomembno. Ni res, da ni pomembno v kaj je človek prepričan. Ni prav, če rečemo, kar pravijo mnogi, da človekovo prepričanje ni pomembno in da je pomembno le njegovo ravnanje; nobeno pravilno ravnanje ne zraste iz napačnega prepričanja. Kjer so korenine potrgane, je drevo obsojeno na smrt. "To, kar človek misli, to postane." Ideja, da je ravnanje vse in mišljenje nič, je reakcija iz nasprotnega ekstrema, ki ustvarja, ne iz pravilnega mišljenja, ampak iz ortodoksne prepričanja, standard za presojanje človeka. Bili so časi, ko je bilo svobodno mišljenje kaznovano in ko dobro ravnanje ni bilo izgovor, ne, bolj potrditev teko-imenovane herezije. Ne obstaja taka stvar kot je herezija; kajti noben človek ni sodnik drugemu človeku, ne mojster v kateremkoli področju mišljenja, najsi na področju religije, politike, morale ali filozofije. Mišljenje mora biti svobodno in neuklenjeno, sicer boste imeli stagnacijo in smrt. In zato, ker je to res, ne ustvarite nelogične dedukcije: "Ni pomembno kaj mislim." Izredno pomembno je kaj mislite. Če mislite napačno, boste delovali napačno; če mislilite nizkotno, bo vaše ravnanje primerno vašemu razmišljanju. Zato razmišljajte najbolj plemenito, visoko, čisto. Mislite najboljše

kot zmorete in ne najslabše. Ciljajte visoko, kajti višje, ko je cilj puščice, višjo tarčo bo zadela. Ohranjajte svoje ideale vzvišene, svoja presojanja drugih dobrohotna, pa vas bodo vaši ideali povzdignili, vaša dobrohotnost pa dvignila vašega padlega brata. Kajti nikoli doslej se človek ni vzdignil, če je bil poteptan. Človek se dvigne le, če je ljubljen, navkljub njegovim grehom in neumnostim. In tako kot mi obravnavamo naše brate, tako Tisti, ki so nad nami, obravnavajo naše zunanje jaze. Takšna je naša zadnja lekcija, ki jo bom končala z besedami iz *Upanišad*: “Utelešeni Jaz, ki ohranja svojo resnično naravo, doseže svoj pravi cilj in porazi vsako bolečino” (*Shvetashvatara*, ii,14).

Dodatek k drugemu predavanju

Moram se hvaležno zahvaliti Babu Bireshvar Banerjiju, profesorju na Central Hindu College v Benaresu, za pričujoče izvlečke, ki jih je zbral iz različnih sanskrtskih del. Za študenta bodo zelo koristni in poučni.

MNOGOTEROST IŠVAR

Iz Suta Samhita:

“On, Parameshvara, Ishvara vseh Ishvar” (Stih II, poglavje VII, Shiva Mahatma).

“Brezštevilni so Brahme, O največji med Panditi, ki gredo v layo, brezštevilni Vishnuji, Rudre in Indre” (Stih 28, poglavje IX, Shiva Mahatma).

“Brezštevilni murtis Brahme so rojeni iz različnosti gun; brezštevilni murtis Vishnujev in Isha” (Stih 33, Do. Do.).

Iz Shiva Purane:

“Tam se igra stotine tisočev Rudras in stotine milijonov Vishnus, z milostjo Shive, se veselijo, osvobojeni greha” (Stih 6, poglavje IX, Sanatkumara Samhita).

“Tam Mahadeva - Deva, Vzvišeni Kala, Vzvišeni Ishvara, kreator vseh življenj - prebiva obkrožen z Maheshvarami” (Stih 26, Do. Do.).

“Deva (Shiva) je postal obkrožen z Rudrami sijoč kot jutranje sonce” (12).

“Njegov drugi spremljevalec dvojne velikosti (prvega) (je sestavljen) iz tri stotine milijonov Rudras zlate barve” (13).

“Naslednji, O veliki med Dvijami, (iz) osemsto milijonov (Rudras) sveže barve” (14).

“Peti, s spremljevalci spet dvojne velikosti. Počakajte na Rudras, ki spremljajo šestega in sedmega. Vsi žarijo, očiščeni, vedno polni Anande” (15).

“Osmi, spremljevalci Vzvišene Atme so na njegovi manasični ravni; kakršnokoli določno znanje o njem, je onstran (naše) moči. O njem je mogoče razpravljati le po analogiji. Pred vsem so Brahme; pred vsem Vishnuji” (16, 17, poglavje XII, Do).

“Jaz sem, O najdražji, Ishvara vseh Ishvar, v ustvarjanju, v razgrajevanju, v dajanju, povsod sem Parameshvara” (Poglavje XXX, 35. Do).

“To kondenzirano, širno jajce je meternica, v kateri rojeva Brahma; rečeno je, da je to polje Brahme, za katerega pravijo, da je Poznavalec polja.”

“Vedi, da (obstaja) tisoče bilijonov takšnih jajc. Pradhana je prisotna v vsem prostoru, v katerem obstajajo, navzgor, navzdol, horizontalno, in v vsakem od teh so Brahmas, Haris, Bhavas, ustvarjeni s Pradhano, ko je dosegla soseščino Shabhu” (Poglavje VIII, 40-43, Vaya Samhita).

“O Mati, O Bhavani, O Ti velike moči, ne jaz, ne Bhava ne Virinsha (Brahma) nismo nikoli spoznali Tvoje nespoznavne narave; kdo drugi bi jo poznal? Ti, veliki, vedno brezmejni.” (35)

“V tem Tvojem univerzumu smo videli druge Hari, Shiva in rojene iz lotosa (Brahma). Da v drugih univerzumih ne obstajajo, kako naj to vemo? Tvoja velika moč je neomejena” (36, poglavje IV, Stih iii).

“Tako kot ni mnogoterost Jive z Layo samo-zasnovana, tako ni mnogoterost Ishvare z Mayo samo-zasnovana” (9, poglavje XXXIII, Stih vii).

“Ishvare so, vendar, Vladarji in Gospodje Brahmas, Vishnus, Rudras, Virats, v vseh univerzumih. Gospod vseh Teh je, na način, ki bo sedaj tu opisan, Shri Krishna v obliki Gopalasundari” (*Commentary of Nilakantha* stiha 61, poglavje III, verz ix.).

“Tako so v vsaki lojnici Njegovega telesa univerzumi; v vsakem univerzumu je drugotni (Kshudra) Virat, Brahma, Vishnu, Shiva, in drugi” (61).

“Na ta način, kako številne in raznovrstne so bile kreacije in layas, in kako številne so pretekle in prihodnje kalpe - kdo lahko pove to število” (76).

“Kreacij, layas, Brahmandas, Brahmas in drugih, kdo lahko pove število?” (77)

“Od vseh Brahmandas edini Ishvara je On” (78).

EVOLUCIJA IŠVAR

Iz Suta Samhite:

“Z neskončno drobnim delom Njegove milosti si ti osvojil položaj Vishnuja” (Stih 14, poglavje II, Shi Mahatma).

Iz Shiva Purane:

“Od tistih, ki so dosegli združenost v murti, so nekateri Shivas na vrhu Poti” (68).

“Maheshvaras so na sredi (Poti), Rudras pa zasedajo mesto tistih, ki jim primanjkuje izkušnje” (69).

Iz Devi Bhagavata:

“Ta dva, Nara in Narayana, sta dosegla siddhi in tapas, sta del ...” (poglavje ix, 3-4).

“Vse druge Devis se časti, ker so služili Shakti. Takšen kot je tapas vsakega, takšen je rezultat v vsakem primeru, O Muni” (100).

“Durga, tisoč Dev je leta izvajalo tapas v Himalayi in meditiralo ob njenih nogah, da bi jih častili vsi” (101).

“Sarasvati, sto tisoč Dev je leta izvajalo tapas na gori Gandhamadava, da bi jih oboževali vsi” (102).

“Lakshmi, sto Dev je skozi yuge izvajalo tapas v Pushkara in služilo Devi, razviti, da bi bila Darovalka bogastva” (108).

“Savitri, šestdeset tisoč Dev je leta izvajalo tapas na gori Malaya in meditirali ob njenih nogah, da bi postali vredni čaščenja” (104).

“Sto manvantar je Shankara Vibhu izvajal tapas” (105).

“Ker je sto manvantar izvajal vzvišeno tapas je Shri Krshna dosegel Goloka, v katerem se do današnjih dni veseli” (107, poglavje VIII, verz ix).

* * *

Prof. Banerji omenja, da “je očitno, da je Narayana razvijajoči se Logos v tem, kar lahko imenujemo človeško telo - telo, ki je zgrajeno iz istega reda materije, iz katerega so zgrajena človeška telesa; in Nara je tudi murti, v katerem se razvija Logos istega reda, čeprav ni tako daleč razvit kot telo Narayana.”

Annie Besant Wood je bila dolgoletna predsednica Teozofskega društva (1907–1933), ki se je rodila 1. oktobra leta 1847 v bližini Londona v družini irskega porekla. S pomočjo materine prijateljice Ellen Marryat je pridobila dobro izobrazbo ter razvila močan čut odgovornosti do družbe.

Leta 1874 se je pridružila Secular Society ter v njem

tesno sodelovala s Charlesom Bradlaughom, urednikom revije *National Reformer*, za katero napisala številne članke o zakonu in pravicah žensk. Leta 1877 je izdala knjigo *The Laws of Population*, ki je govorila o nadzorovanju rojstev in bila zaradi tega deležna velikega odmeva v javnosti. To delovanje jo je povežalo s socialisti in Georgem Bernardom Shawom. Pridružila se je Social Democratic Federation in zasnovala lasten časopis *The Link*. Med drugimi je v njem leta 1888 objavila članek "White Slavery", v katerem je opozorila na nečloveške razmere in nizke plače žensk v eni izmed londonskih tovarn. Naslednjega leta pa je sodelovala pri izdaji vplivne knjige *Fabian Essays*.

Istega leta, 1889, je Annie Besant dobila v roke knjigo *The Secret Doctrine* Helene Petrovne Blavatsky in se navdušila za teozofijo in postala članica Teozofskega društva, kateremu je nato posvetila svoje nadaljnje življenje. Leta 1893 je odpotovala v Indijo na sedež društva in ga istega leta v Chicagu zastopala na World Parliament of Religions. Teozofijo in hindujsko filozofijo je predstavila tako bleščeče, da si je takoj pridobila naklonjenost hindujske javnosti, ki jo je nato podprla v njenih reformnih prizadevanjih za družbeno, vzgojno in politično prenovu Indije, ki jo je začela leta 1898 z ustanovitvijo Central Hindu College v Benaresu. Mahatma Gandhi je dejal, da je Annie Besant prebudila Indijo iz spanja, še posebej, ko je leta 1916 ustanovila Home Rule League in bila nato leta 1917 izvoljena za predsednico Indian National Congress. Annie Besant se je še nadalje vključevala v boj za pravice žensk in se posvečala pisanju teozofskih vsebin, saj je napisala številne članke in knjige, ki sedaj spadajo med klasična teozofska dela. Umrla je 20. septembra 1933 v Adyarju.